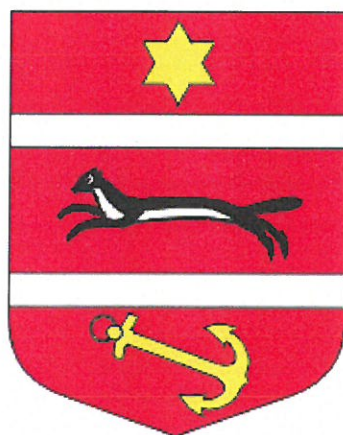

**Strategija razvoja ljudskih potencijala
Virovitičko-podravske županije
za razdoblje 2019.-2023.**

Sadržaj

1. UVOD	5
2. SAŽETAK.....	6
3. SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA	8
3.1. Uvod	8
3.2. Analiza stanja na području Virovitičko-podravске županije.....	9
3.2.1. Stanovništvo	9
3.3. Obrazovanje	10
3.3.1. Predškolsko obrazovanje.....	11
3.3.2. Osnovnoškolsko obrazovanje.....	11
3.3.3. Srednjoškolsko obrazovanje.....	11
3.3.4. Visokoškolsko obrazovanje.....	11
3.3.5. Obrazovanje odraslih.....	13
3.3.6. Problemi obrazovnog sustava	14
3.4. Gospodarstvo	14
3.5. Nezaposlenost	17
3.5.1. Stopa nezaposlenosti i aktivno stanovništvo	17
3.5.2. Karakteristike radne snage	21
3.6. Potražnja za radnom snagom i zapošljavanjem	21
3.6.1. Potrebe lokalnih poslodavaca	21
3.6.2. Prijavljena slobodna radna mjesta	21
3.7. Politike zapošljavanja	25
3.7.1. Mjere aktivne politike zapošljavanja HZZ-a.....	25
3.8. Potrebe i karakteristike osjetljivih skupina na tržištu rada	26
3.9. Rodna ravnopravnost	27
4. Stanje i trendovi tržišta rada u Virovitičko-podravskoj županiji.....	27
4.1. Analiza stanja tržišta rada u Virovitičko-podravskoj županiji.....	27
4.1.1. Lokacijski kvocijent	27
4.1.2. Izvozna zaposlenost i multiplikator zaposlenosti	28
4.2. Glavni trendovi na tržištu rada.....	33
4.3. Problemi i potrebe vezano za razvoj ljudskih potencijala u Virovitičko - podravskoj županiji... 34	
5. SWOT ANALIZA	35
6. STRATEŠKI OKVIR.....	38

6.1. Vizija	38
6.2. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere	38
6.3. Prijedlog strateških projekata za razdoblje 2019.-2023.....	52
7. FINANCIJSKI OKVIR PROVEDBE.....	52
8. INSTITUCIONALNI OKVIR PROVEDBE.....	53
9. PRAĆENJE I VREDNOVANJE	55
9.1. Logički okvir za vrednovanje.....	55
9.2. Strategija razvoja ljudskih potencijala Virovitičko-podravske županije za razdoblje 2019.-2023. u budućnosti.....	56
Popis tablica i slika.....	57

1. UVOD

Strategija razvoja ljudskih potencijala Virovitičko-podravске županije za razdoblje 2019.-2023. (u daljnjem tekstu Strategija) ključni je strateški dokument Županije kojim se definiraju smjernice razvoja politika zapošljavanja, obrazovanja i socijalnog uključivanja na regionalnoj razini. U Strategiji su navedene mjere kojima je predviđeno realizirati utvrđene strateške ciljeve i prioritete, a koji su identificirani temeljem analize specifičnih regionalnih potreba uzimajući pri tome u obzir i usklađenost sa strateškim okvirom iz nadređenih strateških dokumenata na nacionalnoj, kao i na razini EU-a.

Ova, za Virovitičko-podravsku županiju relevantna Strategija, pomaže svim ključnim razvojnim dionicima u Županiji tako što im pruža argumentiranu osnovu za strateško djelovanje u segmentu razvoja ljudskih potencijala za razdoblje do 2023. godine. Strategija, pri tome, osigurava usredotočenost na aktivnosti koje direktno doprinose rješavanju dugoročnih razvojnih ograničenja u Županiji i na one koje imaju opravdane mogućnosti za privlačenje nužnih sredstava za njihovu realizaciju te pokretanje dugoročnih i **održivih** razvojnih promjena u županiji.

Strategija razvoja ljudskih potencijala Virovitičko-podravске županije za razdoblje 2019.-2023. je programski dokument nastao primjenom načela partnerstva, tj. konstruktivnom suradnjom svih relevantnih županijskih dionika. Riječ je o dokumentu koji daje cjelovit prikaz demografskog, gospodarskog i socijalnog stanja zadanog područja s posebnim naglaskom na problematiku tržišta rada. Temeljem provedene analize utvrđen je niz ključnih županijskih problema, među kojima valja navesti visoku stopu nezaposlenosti, neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada te naglašenu socijalnu isključenost dijela stanovnika

Osnovni su ciljevi Strategije, koji se temelje na identificiranim problemima, do 2023. godine značajno poboljšati usklađenost u Virovitičko-podravskoj županiji obrazovnih programa i aktivnosti cjeloživotnog učenja s potrebama tržišta rada, povećati zapošljivost stanovništva te ojačati socijalnu inkluziju.

Nakon definiranja ključnih razvojnih problema koji se odnose na segment ljudskih potencijala Županije, kao i ciljeva, prioriteta i mjera kojima bi se navedeni problemi rješavali, predstoji proces provedbe Strategije. Među prvim daljnjim koracima je priprema nekoliko strateških projekata u Virovitičko-podravskoj županiji, a koji bi se financirali iz različitih izvora – lokalnih, regionalnih, nacionalnih i međunarodnih, tj. prvenstveno iz EU fondova.

Važno je istaknuti da je jedino u uvjetima sinergijske, djelotvorne i učinkovite suradnje svih dionika tržišta rada na području Županije moguće realizirati predložene ciljeve, prioritete i mjere, a koji bi onda vodili unapređenju životnog standarda svih građana te doprinijeli razvoju konkurentnog lokalnog i regionalnog gospodarstva u duljem vremenskom razdoblju.

2. SAŽETAK

Strategija razvoja ljudskih potencijala Virovitičko-podravске županije za razdoblje 2019.-2023. je dokument u kojem je definiran način ostvarivanja zacrtane vizije kroz provedbu definiranih ciljeva, prioriteta te mjera razvoja ljudskih potencijala u zadanom razdoblju. Uslijed brojnih dugoročnih negativnih ekonomskih i socijalnih pokazatelja u Županiji, ovaj dokument je od strateške važnosti za pokretanje nove inicijative i projekata koji će postupno doprinijeti rastu njezine gospodarske konkurentnosti kao i toliko neophodnim razvojnim promjenama u cjelini.

Primarni cilj Strategije je potpora zapošljavanju i daljnjem razvoju ljudskih potencijala u Virovitičko-podravskoj županiji. Strategija je definirana na način da se njezinom provedbom stvore sve nužne pretpostavke za snažnije zapošljavanje, veću kvalitetu zaposlenja te otvaranje novih radnih mjesta.

Analiza stanja tržišta rada u Virovitičko-podravskoj županiji obuhvatila je sve glavne pokazatelje poput kretanja broja stanovnika, ostalih demografskih kretanja, gospodarstva, stope nezaposlenosti, potražnje za radnom snagom i zapošljavanje, aktualne politike zapošljavanja, položaja osjetljivih skupina na tržištu rada, stanja i trendove tržišta rada i dr.

U okviru analize stanja u Županiji identificirani su ključni problemi i razvojne potrebe koje su najuže vezane za politiku razvoja ljudskih potencijala, od kojih ovdje valja istaknuti sljedeće: visoku stopu nezaposlenosti i visok udio nezaposlenih mladih; dugo vremensko razdoblje od izlaska iz škole do prvog zapošljavanja; nedostatak financijskih resursa za razvoj ljudskih potencijala; pad potražnje za radnom snagom; slabu pokretljivost radne snage i kontinuirane migracije stanovništva; mali broj novotvorenih radnih mjesta; iseljavanje stanovništva; neusklađenost potreba tržišta rada s obrazovnim sustavom; nezainteresiranost i nemotiviranost radnika; nedovoljnu integraciju mladih u ukupan društveni život i njihov nepovoljniji status u usporedbi sa starijima; branitelje i invalide kao osjetljive skupine na tržištu rada; oslanjanje na radno-intenzivne djelatnosti koje nemaju veliku dodanu vrijednost; nedostatak visokoobrazovnih institucija na području Županije; najniži indeks razvijenosti i najniži BDP *per capita* u RH

Istovremeno, utvrđen je i razvojni potencijal koji je u Županiji svakako prisutan te koji je nužno iskoristiti. Primjerice, među ostalim, tu svakako valja istaknuti sljedeće prilike i potencijal o kojima valja voditi računa i usmjeravati aktivnosti na njihovo osnaživanje i daljnji razvoj: prenamjenu napuštenih industrijskih pogona; razvoj drvne industrije; sustavno praćenje potreba gospodarstva; povezivanje gospodarstva i obrazovnih ustanova; jačanje međusektorske suradnje u županiji; bolje korištenje različitih oblika zapošljavanja; reorganizaciju strukovnog obrazovanja u skladu s potrebama tržišta; jačanje svijesti u gospodarskom sektoru o važnosti društveno odgovornog poslovanja; jačanje informatičkih znanja, znanja stranih jezika i poduzetničkih vještina; dodatno učenje i usavršavanje te cjeloživotno obrazovanje; poticanje povratka mladih nakon studija; razvoj usluga i proizvoda više dodane vrijednosti u tradicionalnoj prerađivačkoj industriji.

Temeljem utvrđenog trenutnog stanja, svih postojećih razvojnih ograničenja, ali i potencijala, ključni dionici Županije predložili su viziju te strateške ciljeve, prioritete i mjere za razvoj ljudskih potencijala u Županiji za naredno srednjoročno razdoblje. Vizija je definirana na sljedeći način: „Županija konkurentnog gospodarstva, ljudi motiviranih za rad koji odgovaraju zahtjevima tržišta te koji zajedno pokreću pozitivne promjene u zajednici.“

Kako bi se vizija ostvarila, utvrđena su tri strateška cilja. Prvi je usklađivanje obrazovnih programa i aktivnosti cjeloživotnog učenja s potrebama tržišta rada, koji obuhvaća tri prioriteta i devet mjera. Drugi strateški cilj je povećanje zapošljivosti stanovništva, a obuhvaća dva prioriteta od kojih svaki

obuhvaća tri mjere. Treći strateški cilj je jačanje socijalne inkluzije s dva prioriteta i pet mjera. Strateški okvir za realizaciju ove Strategije detaljnije je predstavljen u narednoj tablici.

Tablica 1. Pregled vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera Strategije

VIZIJA: Županija konkurentnog gospodarstva, ljudi motiviranih za rad koji odgovaraju zahtjevima tržišta te koji zajedno pokreću pozitivne promjene u zajednici	
STRATEŠKI CILJEVI	
1. Usklađivanje obrazovnih programa i aktivnosti cjeloživotnog učenja s potrebama tržišta rada	
1.1. Kontinuirano praćenje potreba tržišta rada	1.1.1. Istraživanje potreba tržišta rada u suradnji sa poslodavcima 1.1.2. Jačanje osviještenosti građana o tržištu i prilikama 1.1.3. Promicanje važnosti profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere
1.2. Razvoj novih obrazovnih programa u skladu sa potrebama tržišta rada	1.2.1. Podrška razvoju centara kompetentnosti 1.2.2. Suradnja sa poduzetnicima u modernizaciji postojećih i razvoju novih obrazovnih programa 1.2.3. Osiguranje uvjeta za održavanje praktične nastave 1.2.4. Korištenje postojećih programa i modernizacija programa za obrazovanje odraslih (stručna osposobljavanja)
1.3. Osnajivanje neformalnog učenja	1.3.1. Jačanje kapaciteta za neformalno učenje (e-učenje, mentorstva i sl.) 1.3.2. Promocija i podrška organizaciji radionica, tribina, konferencija namijenjenih razvijenih znanja iskustava
2. Povećanje zapošljivosti stanovništva	
2.1. Stvaranje uvjeta za očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta	2.1.1. Podrška poduzetnicima za zapošljavanje 2.1.2. Podrška poduzetnicima prilikom ulaganja u poduzetničke vještine i upravljanje ljudskim potencijalima 2.1.3. Podrška samozapošljavanju
2.2. Zajedničko djelovanje javnog i privatnog sektora te civilnog društva u provedbi SRLJP	2.2.1. Jačanje lokalnog partnerstva za zapošljavanje 2.2.2. Jačanje socijalnog dijaloga 2.2.3. Daljnje osnaživanje rada LPZ i njihovo povezivanje na razini Hrvatske
3. Jačanje socijalne inkluzije	
3.1. Poticanje jednakih mogućnosti za rad osoba u nepovoljnom položaju	3.1.1. Poticanje poslovnog sektora za zapošljavanje osjetljivih skupina 3.1.2. Podrška zapošljavanju žena i osoba starijih od 50 godina 3.1.3. Podrška zapošljavanju mladih
3.2. Razvoj socijalnog poduzetništva	3.2.1. Promocija i podrška razvoju društvenog/socijalnog poduzetništva 3.2.2. Podrška zapošljavanju kroz model društvenog/socijalnog poduzetništva

Provedbom Strategije treba se ostvariti vizija razvoja ljudskih potencijala, stoga je od iznimnog značaja kontinuirano pratiti i vrednovati ovaj dokument kako bi se mogao usklađivati sa socio-ekonomskim promjenama koje će uslijediti u naredne dvije godine, ali i u bitno dugoročnijem razdoblju.

3. SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA

3.1. Uvod

Virovitičko-podravska županija nalazi se u kontinentalnom dijelu Republike Hrvatske, na dodiru Središnje i Istočne Hrvatske te je rijekom Dravom povezana sa Republikom Mađarskom. Veliko prometno značenje može se uočiti s obzirom na dva važna prometna koridora, onaj transverzalni (primarni, kao najpogodnija veza srednjeg Podunavlja i srednjeg Jadrana) te drugi, longitudinalni (sekundarni, koji slijedi tok rijeke Drave, spajajući Republiku Hrvatsku s njezinim istočnim i zapadnim susjedima). Prostire se na 2.021 km² što čini 3,58 % državnog teritorija. Iako još nije u potpunosti infrastrukturno povezana, prometni koridori koji prolaze kroz Virovitičko-podravsku županiju pružaju velike mogućnosti u razvoju razmjene dobara, usluga i fluktuaciji radne snage sa susjednim državama.

Osnove modernog gospodarskog razvoja Virovitičko-podravske županije čine poljoprivreda i industrija. Prirodne ljepote Županije predispozicija su razvoja turizma: seoskog, lovnog i ribolovnog. Gospodarska struktura Virovitičko-podravske županije odraz je njezinih prirodnih resursa, ali i ljudi koji na ovome području žive, rade i daju Županiji prepoznatljiv izgled u odnosu na ostale županije. Industrijski kapaciteti smješteni su uglavnom u gradovima Virovitica, Slatina i Orahovica te u središnjim općinskim naseljima. Prerađivački kapaciteti oslanjaju se na lokalne resurse, a neki se ubrajaju među najveće u Hrvatskoj.

Županija raspolaže prirodnim resursima, a geoprometni položaj omogućuje razvitak turizma. To se odnosi na brojno kulturno-povijesno naslijeđe, lova područja s bogatim fondom divljači, rijeku Dravu, ribnjake i akumulacije za ribolov i rekreacijski turizam, šumska planinska područja i izletišta (poput Parka prirode Papuk), pogodna za razvitak izletničkog turizma te ruralne prostore pogodne za seoski turizam.

Prema podacima Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije Virovitičko-podravska županija u razdoblju 2014.-2016. imala je najniži indeks razvijenosti od svih županija. Stoga je bila svrstana u prvu razvojnu skupinu i u potpomognuta područja¹.

Unatoč tome, Virovitičko-podravska županija zahvaljujući dugogodišnjem iskustvu ima velik potencijal za nastavak razvoja prehrambene i drvne industrije kojeg može osigurati daljnjim razvijanjem poljoprivrede i šumarstva te kvalitetne sirovine. Nadalje, postoje veliki potencijali za razvoj ekološke poljoprivrede, razvoj novih poljoprivrednih kultura kao što je uzgoj ljekovitog bilja te s njom povezane prerađivačke industrije i pčelarstva. Razvoj obrtništva bi trebao pružati logističku podršku navedenim djelatnostima, a posebnu pažnju valjalo bi posvetiti tradicijskim obrtima. Razvoj navedenih poljoprivrednih kultura, industrije i obrta te prirodne ljepote Županije obogatile bi ponudu ruralnog turizma.

¹ Europski strukturni i investicijski fondovi (2017.), dostupno na: <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocImages/Documents/2.%20Preliminarni%20rezultati%20novi%20model%20Eupanije%2020171026.pdf> [pristupljeno: 18. srpnja 2018.]

3.2. Analiza stanja na području Virovitičko-podravске županije

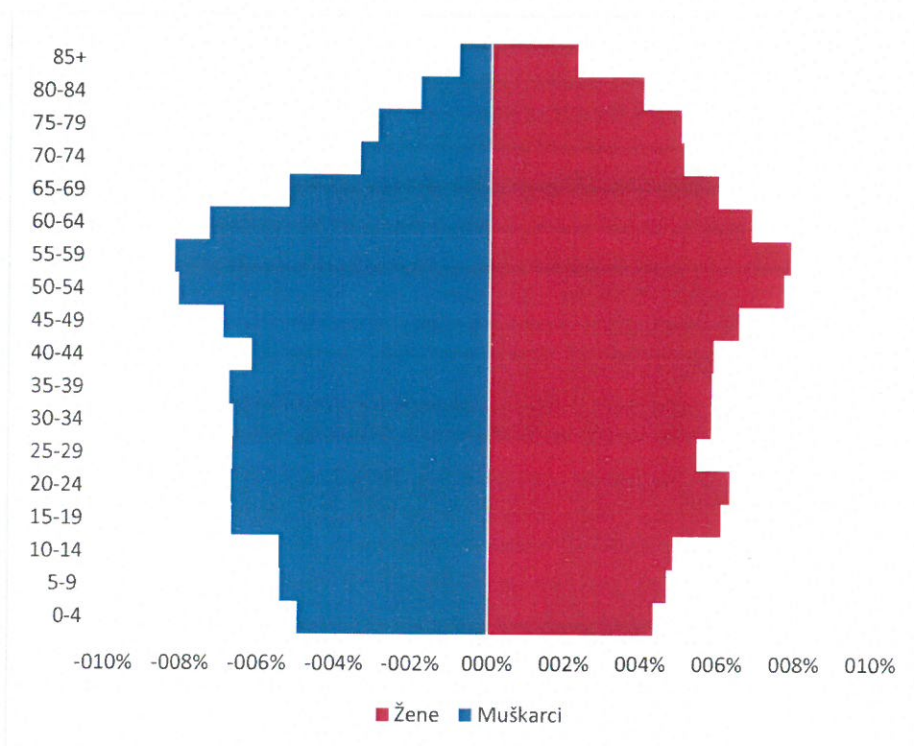
3.2.1. Stanovništvo

Stanovništvo predstavlja temeljnu odrednicu općeg društvenog i gospodarskog razvoja. Ono je nositelj gospodarskog razvoja – predstavlja radnu snagu koja pokreće i usmjerava sve djelatnosti u prostoru, a promjene u intenzitetu i značajkama gospodarskog razvoja utječu na stanovništvo.

Prema procjenama Državnog zavoda za statistiku, u 2016. godini Virovitičko-podravská županija imala je 79.111 stanovnika što predstavlja udio od 1,89 % ukupnog stanovništva Hrvatske. U odnosu na 2015. godinu to predstavlja smanjenje od 1.499 stanovnika, odnosno 1,86 %, a u odnosu na popis stanovništva iz 2011. godine kada je broj stanovnika Virovitičko-podravské županije iznosio 84.836, broj stanovnika smanjen je za 5.725 stanovnika, odnosno za 6,5 % (DZS).

U 2016. godini prema procjenama DZS-a, 48,49 % stanovnika bili su muškarci, a 51,51 % žene. Najveći broj stanovnika, njih 52.972 (66,96 %) bili su u dobnoj grupi od 15-64 godina starosti odnosno predstavljali radno sposobno stanovništvo, 14,76 % bili su mlađi od 14 godina, dok je 18,28 % stanovnika bilo starije od 65 godina (DZS, 2017). Detaljan prikaz stanovništva po dobi i spolu nalazi se na slici 1.

Slika 1. Dobno-spolna piramida Virovitičko-podravské županije za 2016. godinu

Izvor: DZS (2017.) Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2016. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

Prirodno kretanje stanovništva Virovitičko-podravské županije u 2016. godini pokazalo je negativan prirodni prirast, rođeno je 686 djece, dok je umrlo 1.109 osoba što znači da se bez migracija stanovništvo županije smanjilo za 423 stanovnika. Iste godine sklopljeno je 434 brakova, a razvedeno 123. Osim negativnog prirodnog kretanja, Virovitičko-podravská županija od 2001. godine bilježi negativno mehaničko kretanje odnosno saldo migracija. U 2016. godini iselilo je 1.224 ljudi više nego ih je doselilo u Županiju. Od 536 doseljenih, 73,39 % doselilo je iz druge županije, dok je od 1.760

odseljenih, 46,53 % odselilo u drugu županiju, a 53,46 % u inozemstvo (DZS). Detaljniji prikaz nalazi se u tablici 2.

Tablica 2. Migracije u 2016. godini

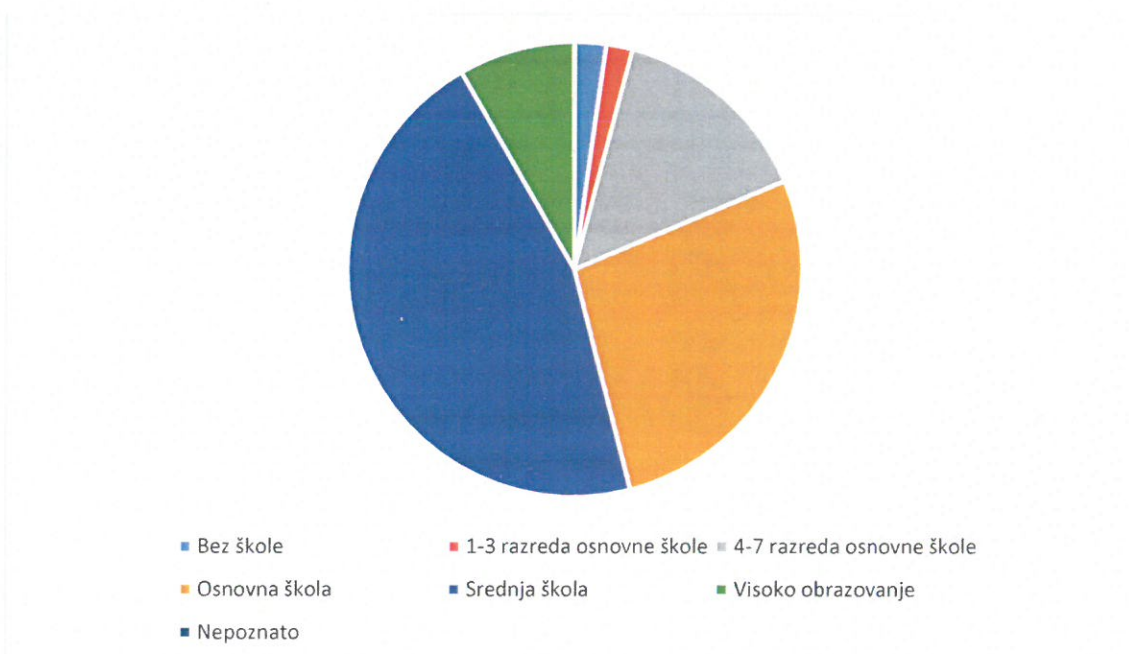
Godina	Saldo ukupne migracije	Doseljeni			Odseljeni		
		Ukupno	Iz druge županije	Iz inozemstva	Ukupno	U drugu županiju	U inozemstvo
2014.	-706	560	494	66	1.266	823	443
2015.	-1.172	527	428	99	1.699	895	804
2016.	-1.224	536	393	143	1.760	819	941

Izvor: DZS: Stanovništvo – pregled po županijama Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

3.3. Obrazovanje

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine najveći udio stanovnika Virovitičko-podravske županije starijih od 15 godina ima završenu srednju školu, 27,32 % osnovnu školu, dok je visoko obrazovano 8,24 % stanovništva. Od visoko obrazovanih, 54,62 % ima završen sveučilišni studij, 45,14 % stručni studij dok je 0,24 % doktora znanosti. Udio stanovnika Županije bez škole iznosi 2,22 %, sa završenim 1-3 razreda osnovne škole 1,87 % te sa završenih 4-7 razreda osnovne škole 14,56 %.

Slika 2. Struktura stanovništva Virovitičko-podravske županije prema razini obrazovanja

Izvor: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Stanovništvo prema obrazovnim obilježjima. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/SI-1582.pdf. [Pristupljeno: 20. srpnja 2018.]

3.3.1. Predškolsko obrazovanje

Predškolski odgoj traje od prve godine pa do polaska u osnovnu školu i ima tri razine: jaslice, vrtić i predškolsku razinu ili ono što je poznato kao „mala škola“. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u školskoj godini 2017./2018. na području Virovitičko-podravске županije bilo je 18 dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje ostvaruju program predškolskog odgoja (u odnosu na prethodnu godinu 1 ili 5,3 % manje) s upisanih 1.798 djece, što predstavlja povećanje za 3 djece odnosno 0,1 % u odnosu na akademsku godinu 2016./2017.

3.3.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Osnovno obrazovanje traje osam godina, a započinje sa šest ili sedam godina. Organizacijski postoje dvije razine: razredna nastava (jedan nastavnik predaje sve predmete) i predmetna nastava (gdje različiti nastavnici predaju različite predmete). Početkom školske godine 2017./2018. na području Županije bilo je 80 osnovnih škola što se odnosi na ukupan broj koji uključuje i matične i područne osnovne škole. To predstavlja povećanje od 1 škole u odnosu na prethodnu godinu. Iste akademske godine upisano je 6.181 učenika što predstavlja smanjenje za 2 % u odnosu na akademsku godinu 2016./2017.

3.3.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednje obrazovanje održava se u srednjim školama, koje ovisno o vrsti nastavnog programa koji provode nazivamo: gimnazije (opće ili specijalizirane) u kojima se izvodi nastavni plan i program u četverogodišnjem trajanju, čijim završavanjem učenik stječe srednju školsku spremu i strukovne škole: tehnička, industrijska i obrtnička. Trajanje obrazovanja u strukovnim školama ovisi o vrsti nastavnog plana i programa, a programi se dijele na: 1. programe četverogodišnjeg trajanja obrazovanja (tehnički programi), 2. programe trogodišnjeg trajanja obrazovanja (obrtnički programi-JMO (jedinствени model obrazovanja) i industrijski programi), 3. posebne ili programe obrazovanja za stjecanje srednje ili niže stručne spreme za učenike s teškoćama u razvoju, 4. programe do dvogodišnjeg trajanja obrazovanja za stjecanje niže stručne spreme; umjetničke škole (glazbene, plesne, likovne i druge, što se određuje prema vrsti nastavnog plana i programa) u kojima se izvodi nastavni plan i program u trajanju od najmanje četiri godine čijim završavanjem učenik stječe srednju stručnu spremu. Na području Županije postoji 10 srednjih škola s time da je Glazbena škola u Virovitici i osnovna i srednja škola. U Tehničkoj školi Virovitica postoji i petogodišnja srednja škola u programu medicinska sestra/tehničar opće njege.

3.3.4. Visokoškolsko obrazovanje

Visoko obrazovanje obavljaju visoka učilišta. Visoka učilišta su sveučilište te fakultet i umjetnička akademija u njegovom sastavu, veleučilište i visoka škola. U okviru djelatnosti visokog obrazovanja sveučilište, fakultet i umjetnička akademija organiziraju i izvode sveučilišne, a mogu organizirati i izvoditi i stručne studije. Veleučilište i visoka škola osnivaju se radi obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja putem organizacije i izvođenja stručnih studija te mogu obavljati stručnu, znanstvenu i umjetničku djelatnost. Stručni studiji obuhvaćaju dvije razine: stručni studij i specijalistički diplomski stručni studij. Na fakultete je 2017./2018. bilo upisano 2.387 studenata koji imaju prebivalište na području Virovitičko-podravске županije (0,1 % manje u odnosu na prethodnu godinu), od kojih su 1.796 upisani kao redovni studenti, dok su 382 studenta s područja Županije diplomirala u školskoj godini 2017./2018. (DZS, 2018.).

Na području Virovitičko-podravске županije nalaze se dvije ustanove koje obavljaju visokoškolsko obrazovanje – Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici te Sveučilišni diplomski

studij Fizioterapija u Orahovici. Visoka škola Virovitica započela je s radom akademske 2007./2008. godine izvođenjem samo jednog studijskog programa Informatički menadžment. Ostali studijski programi razvijali su se sukladno zahtjevima tržišta rada, razvoju tehnologija i razvoju potencijala Visoke škole Virovitica. U sklopu Visoke škole Virovitica postoje tri preddiplomska stručna studija - Menadžment (smjerovi Informatički menadžment i Menadžment ruralnog turizma), Poduzetništvo (smjer Poduzetništvo usluga) i Računarstvo (smjer Programsko inženjerstvo), te jedan specijalistički diplomski stručni studij - Menadžment (smjerovi Destinacijski menadžment i Menadžment malih i srednjih poduzeća).

Visoku školu za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici od osnutka 2007. godine upisalo je 1.869 studenata. U akademskoj 2017./2018. ukupno je upisano 154 studenta od kojih su 147 redovita i 7 izvanrednih. Broj završenih studenata od 2007./2008. godine iznosi 764, a u 2016./2017. Visoku školu Virovitica završio je 91 student - 78 redovitih i 13 izvanrednih.

Na Visokoj školi Virovitica 2017. godine bilo je 33 zaposlenih, od čega 25 zaposlenih sudjeluje u izvođenju nastave. Osim stalno zaposlenih nastavnika i asistenata, nastavu na Visokoj školi Virovitica izvode i 24 vanjska suradnika, od čega tri sveučilišna profesora sa Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku i jedan sveučilišni profesor sa Sveučilišta u Zagrebu. Tri vanjska suradnika su docenti, jedan profesor visoke škole, a ostali vanjski suradnici imaju naslovna nastavna i suradnička zvanja predavača i višeg predavača.

Sudjelovanje stalno zaposlenih nastavnika i asistenata Visoke škole Virovitica na domaćim i međunarodnim stručnim i znanstvenim skupovima relevantan je pokazatelj kvalitete stručne i primijenjene znanstvene djelatnosti. Tijekom 2015. i tijekom 2016. godine zaposlenici Visoke škole Virovitica objavili su 64 stručna i znanstvena rada, a 42 puta sudjelovali su na domaćim i međunarodnim konferencijama. Relevantan pokazatelj primijenjene znanstvene i stručne djelatnosti Visoke škole Virovitica također je i njezina usmjerenost prema podupiranju transfera znanja u suradnji s gospodarskim i javnim sektorom putem projekata. U razdoblju od 2013. do 2017. Visoka škola u Virovitici sudjelovala je kao nositelj ili partner u 13 projekata provedenih u suradnji s gospodarstvom i javnim sektorom.

Visoka škola Virovitica putem sklopljenih bilateralnih sporazuma o suradnji kontinuirano održava suradničke i partnerske odnose sa srodnim visokoškolskim ustanovama u Republici Hrvatskoj i inozemstvu. Visoka škola Virovitica nositelj je ERASMUS+ povelje te kroz program ERASMUS+ ostvaruje najbrojniju i najintenzivniju međunarodnu suradnju što je i razumljivo s obzirom na financiranje ovih projekata od strane EU-a. Kroz provođenje projekata u okviru ERASMUS+ programa ostvarene su sljedeće mobilnosti:

- studenti dolazne mobilnosti 2;
- studenti odlazne mobilnosti - studij 4, stručna praksa 3;
- nastavnici dolazne mobilnosti 6;
- nastavnici odlazne mobilnosti 8;
- osoblje dolazne mobilnosti 3;
- osoblje odlazne mobilnosti 3.

Sveučilišni diplomski studij Fizioterapija u Orahovici započeo je s radom akademske godine 2016./2017. zahvaljujući Medicinskom fakultetu Osijek koji je u Orahovici otvorio studij fizioterapije kao redovni studij u trajanju od 2 godine (4 semestra). Nakon završene dvije godine odnosno 4 semestara (120 ECTS) sveučilišnog diplomskog studija Fizioterapija, studenti će biti kompetentni organizirati i provoditi modele primjene fizioterapije čime su osposobljeni za samostalan rad u

zdravstvenim ustanovama, zdravstveno- rehabilitacijskim centrima, profesionalnim sportskim klubovima i drugim objektima zdravstvenog turizma. Izradom programa sveučilišnog diplomskog studija fizioterapije nastojalo se prilagoditi studijskim programima koji su u najvećoj mjeri usporedivi s visokom učilištima u Republici Hrvatskoj i Europskoj Uniji, a sve s ciljem postizanja mobilnosti studenata i nastavnika.

Namjera pokretanja ovog sveučilišnog diplomskog studija fizioterapije upotpunjavanje palete studijskih programa iz područja biomedicine i zdravstva koje provodi Fakultet za dentalnu medicinu u i zdravstvo Osijek s ciljem podizanja kvalitete zdravstvenih usluga što posljedično dovodi do potencijalnog stvaranja novih radnih mjesta. Studijski program izvodi se u cilju poticanja razvoja Slavonije i Baranje, što potkrepljuju i izjavama dužnosnici lokalne vlasti na području grada Orahovice i županije Virovitičko – podravske.

3.3.5. Obrazovanje odraslih

Obrazovanje i cjeloživotno učenje postaje imperativ gospodarskog i društvenog razvoja te je stoga obrazovanje odraslih vrlo važan segment obrazovnog sustava i dio procesa cjeloživotnog učenja. Ljudi se susreću sa sve većim zahtjevima i novim izazovima koje mogu ispuniti samo uz pomoć trajnog usavršavanja.

Institucije koje obavljaju usluge obrazovanja odraslih na području Virovitičko-podravske županije, a prijavljene su kod Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih su:

- Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici,
- Pučko otvoreno učilište Aspekt,
- Industrijsko-obrtnička škola Virovitica,
- Strukovna škola Virovitica,
- Srednja škola Pitomača,
- Srednja škola „Stjepan Ivšić“ u Orahovici,
- Informatičko obrazovno učilište Slatina,
- Pučko otvoreno učilište Slatina,
- Osnovna škola Gradina,
- Obrtnička komora Virovitičko-podravske županije.

Osnovno školovanje i srednjoškolsko obrazovanje odraslih obuhvaćeno je kroz 43 različita programa koje ovih 9 institucija provode.

Obrtnička komora također je aktivna na području obrazovanja posebno obrazovanja odraslih. Obrazovne aktivnosti Obrtničke komore uključuju: provođenje majstorskih ispita, ispita o stručnoj osposobljenosti i te pomoćnih ispita za odrasle. Položeni majstorski ispiti su uvjet za otvaranje obrta ili za zapošljavanje na mjestu voditelja poslovanja, ali ujedno omogućuju stjecanja veće stručne spreme. Ti ispiti predstavljaju i način prekvalifikacije jer im može pristupiti i osoba sa završenom srednjom školom u drugom zanimanju, ako ima radnog iskustva u zanimanju za koje želi polagati majstorski ispit. Ispitima o stručnoj osposobljenosti može pristupiti osoba koja ima završenu osnovnu školu, dok pomoćnim ispitima pristupa osoba sa stečenom stručnom spremom, bez ostvarivanja naukovanja.

Vidra – Agencija za regionalni razvoj Virovitičko-podravske županije organizira seminare za poduzetnike, poduzetnike početnike i poduzetnike u fazi rasta i razvoja, informativne tribine, okrugle stolove i druga stručna predavanja na temu razvoja poduzetničkih i menadžerskih vještina.

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Virovitica također daje svoj doprinos u obrazovanju odraslih na području VPŽ upućivanjem nezaposlenih osoba na obrazovne programe osposobljavanja, prekvalifikacije i usavršavanja. HZZ Područni ured Virovitica svake godine izrađuje Planove obrazovnih programa koji će se provoditi u pojedinoj godini, a ovisno o potrebama lokalnog tržišta rada, stanju u evidenciji nezaposlenih i analizi potreba poslodavaca. Obrazovne ustanove koje će provoditi tako planirana obrazovanja biraju se na temelju provedenog postupka javne nabave. U obrazovne programe nezaposlene osobe se uključuju temeljem postupka profesionalne selekcije uzimajući u obzir niz faktora vezanih uz zapošljivost pojedine nezaposlene osobe budući da je namjera uputiti na obrazovanje one nezaposlene osobe kojima je obrazovanje potrebno kako bi se čim prije integrirale na tržište rada, odnosno pronašle zaposlenje.

U razdoblju od početka 2016. godine do kraja 2018. godine HZZ Područni ured Virovitica je na obrazovanje uputio ukupno 550 nezaposlenih osoba u 22 različita programa obrazovanja.

3.3.6. Problemi obrazovnog sustava

Stručni suradnici (psiholozi, pedagozi, socijalni radnici, nastavnici za djecu s teškoćama u razvoju) zaduženi su za savjetovanje u osnovnim i srednjim školama. Savjetodavne usluge su sastavni dio svake obrazovne ustanove (vrtića, osnovne i srednje škole), a program savjetovanja ugrađen je u program rada obrazovnih ustanova.

Školski je sustav strogo centraliziran - Ministarstvo znanosti i obrazovanja ima punu kontrolu i odgovornost nad provjerama i odobrenjima detaljnih nastavnih planova i programa osnovnih i srednjih škola, kao i udžbenika preporučenih za uporabu, dok je školama tek u manjoj mjeri dopušteno prilagođavanje programa lokalnim potrebama.

Visokoškolsko obrazovanje suočava se s brojnim prijetnjama poput negativnih demografskih trendova u Virovitičko-podravskoj županiji te nekonzistentnog provođenja politika, strategija i zakona od strane države. Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici kao jedina visokoškolska ustanova u Virovitici suočava se s problemom špekulacije o promjenama razine stručnih studija u Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, izraženom ponudom studijskih programa na društvenom području, posebice u polju ekonomije na razini Republike Hrvatske, razlikom između stručnih i sveučilišnih kvalifikacije, što se posebno odnosi na neprepoznatost stručnih studija od strane poslodavaca. Još jedan problem visokoškolskog obrazovanja predstavlja i nedostatak kadrova iz IKT sektora.

Trenutno, strukovno obrazovanje i osposobljavanje nisu dovoljno usmjereni na razvoj ključnih vještina primjerenih potrebama tržišta rada. Kurikulumi se više fokusiraju na pamćenje činjenica, nego na razvoj kreativnog mišljenja, a ne uzimaju se u obzir individualne potrebe učenika. Oblikuju se bez aktivnog učešća od strane poslodavaca, a uključenost poduzeća u njihovoj formulaciji nije zadovoljavajuća. Informatička opremljenost osnovnih i srednjih škola, kao i institucija tercijarnog obrazovanja, znatno je ispod razine potreba suvremenog obrazovnog sustava.

3.4. Gospodarstvo

Globalna financijska kriza u velikoj mjeri utjecala na hrvatsko gospodarstvo, a samim time i na Virovitičko-podravsko županiju koja i dalje osjeća posljedice krize te se nije vratila na pretkriznu razinu. U 2015. godini BDP u Virovitičko-podravskoj županiji iznosio je 4,722 milijuna eura što predstavlja 10,6 % BDP-a Republike Hrvatske. Prema BDP-u po stanovniku Virovitičko-podravska županija u 2015. godini zauzima posljednje mjesto među svim hrvatskim županijama. Ukupni pregled ostvarenog BDP-a po županijama i statističkim regijama nalazi se u tablici 3.

Tablica 3. Bruto društveni proizvod za RH te prema Nacionalnoj klasifikaciji prostornih jedinica za statistiku 2012. – 2. razina i županije u 2015. godini

Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. – 2. razina i županije	Bruto domaći proizvod mil. EUR	Struktura po županijama % (RH=100)	Bruto domaći proizvod po stanovniku EUR	Indeks RH=100
Republika Hrvatska	44.546	100	10.586	100
Kontinentalna Hrvatska	30.323	68,07	10.792	101,9
Grad Zagreb	14.876	33,39	18.579	175,5
Zagrebačka županija	2.617	5,87	8.265	78,1
Krapinsko-zagorska županija	888	1,99	6.887	65,1
Varaždinska županija	1.526	3,43	8.871	83,8
Koprivničko-križevačka županija	988	2,22	8.791	83,0
Međimurska županija	1.017	2,28	9.029	85,3
Bjelovarsko-bilogorska županija	836	1,88	7.342	69,4
Virovitičko-podravska županija	472	1,06	5.852	55,3
Požeško-slavonska županija	446	1,00	6.061	57,3
Brodsko-posavska županija	902	2,02	5.962	56,3
Osječko-baranjska županija	2.478	5,56	8.413	79,5
Vukovarsko-srijemska županija	1.057	2,37	6.235	58,9
Karlovačka županija	977	2,19	8.007	75,6
Sisačko-moslavačka županija	1.240	2,78	7.724	73,0
Jadranska Hrvatska	14.233	31,95	10.172	96,1
Primorsko-goranska županija	3.727	8,37	12.770	120,6
Ličko-senjska županija	388	0,87	8.155	77,0
Zadarska županija	1.466	3,29	8.604	81,3
Šibensko-kninska županija	865	1,94	8.291	78,3
Splitsko-dalmatinska županija	3.713	8,34	8.186	77,3
Istarska županija	2.752	6,18	13.225	124,9
Dubrovačko-neretvanska županija	1.311	2,94	10.717	101,2

Izvor: DZS, Bruto domaći proizvod – pregled po županijama

U Republici Hrvatskoj 31. prosinca 2016. godine bilo je registrirano 255.351 pravnih subjekata, od kojih je 144.522 ili 56,6 % aktivno. Na području Virovitičko-podravske županije registrirane su ukupno 2.878 pravne osobe (1,13 % svih hrvatskih poduzetnika), dok je broj aktivnih u Županiji 1.503 ili 52,22 %. Podaci su prikazani u sljedećoj tablici.

Tablica 4. Pravne osobe prema aktivnosti i područjima NKD-a 2007. u Virovitičko-podravskoj županiji, stanje 31.12.2016.

Djelatnost (NKD 2007)	Registrirani	Aktivni
Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo	214	115
Rudarstvo i vađenje	4	1
Prerađivačka industrija	258	176
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	45	19
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	24	16

Građevinarstvo	171	93
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	481	277
Prijevoz i skladištenje	75	47
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	113	57
Informacije i komunikacije	38	30
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	10	6
Poslovanje nekretninama	14	5
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	173	117
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	17	11
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	107	26
Obrazovanje	53	45
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	73	47
Umjetnost, zabava i rekreacija	342	165
Ostale uslužne djelatnosti	665	249
Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	1	1
Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	-	-
UKUPNO	2878	1503

Izvor: DZS (2017.) Broj i struktura poslovnih subjekata po županijama Stanje 31. prosinca 2016. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/11-01-02_02_2016.htm

Prema Obrtnom registru Obrtničke komore Virovitičko-podravske županije, u 2017. godini bilo je 1.175 aktivnih obrtnika, 10 više nego u 2016. godini. Najviše aktivnih obrtnika bilo je u Cehu uslužnih obrta – 381, Cehu trgovačkog obrta – 174 te Cehu proizvodnog obrta. Uspoređujući brojčane i strukturne pokazatelje na razini Županije, u 2017. godini konačno se bilježi zaustavljanje pada broja obrta odnosno blagi porast za cca 0,86 %, što može biti znak oporavka ovog sektora i ukupnog gospodarstva te rezultat investicija vezanih za korištenje sredstava iz EU fondova. U tablici 4. nalazi se usporedba broja aktivnih obrtnika u 2016. i 2017. godini po komorskim Cehovima.

Tablica 5. Broj aktivnih obrtnika u 2016. i 2017. godini po komorskim Cehovima

Komorski Ceh	2016.	2017.	Indeks 2017./2016.
Ceh proizvodnog obrta	142	147	103,52
Ceh uslužnog obrta	387	381	98,45
Ceh trgovačkog obrta	179	174	97,21
Ceh ugostiteljskog obrta	127	129	101,57
Ceh poljodjelskog obrta	104	96	92,31
Ceh graditeljskog obrta	79	98	124,05
Ceh prijevoznčkog obrta	71	74	104,23
Ceh frizerskog obrta	76	76	100,00

Ukupno	1.165	1.175	100,86
--------	-------	-------	--------

Izvor: Obrtnička komora Virovitičko-podravске županije (2018.) Izvješće o radu komore u 2017. godini

3.5. Nezaposlenost

3.5.1. Stopa nezaposlenosti i aktivno stanovništvo

Krajem lipnja 2018. na Zavodu za zapošljavanje – Područni ured Virovitica bilo je evidentirano 4.680 nezaposlenih osoba. U odnosu na svibanj 2018. to predstavlja 6,1 % ili 305 osoba manje, a u odnosu na lipanj 2017. nezaposlenost je manja za 19,4 % ili 1.127 nezaposlenih osoba. Među nezaposlenim osobama, 57,9 % evidentiranih su žene, a 42,1 % muškarci. S obzirom na dobnu strukturu, najveći udio u registriranoj nezaposlenosti imaju osobe preko 50 godina starosti (35,2 %). U strukturi evidentiranih nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja najveći udio imaju osobe sa završenom srednjom školom do 3 godine i školom za KV,VKV (1.839 ili 31.7 %). Zatim slijede osobe sa završenom osnovnom školom (1.839 ili 28.2 %), osobe s završenom četverogodišnjom srednjom školom i gimnazijom (1.457 ili 25.1 %) i osobe bez škole i nezavršene osnovne škole (424 ili 7.3 %). Najmanja je nezaposlenost kod osoba sa završenim diplomskim studijem/fakultetom, akademijom (193 ili 3.3 %) te s dodiplomskim studijem/višom školom (254 ili 4.4 %). Po zanimanjima najviše nezaposlenih (42,14 %) ima u jednostavnim zanimanjima, a zatim slijede uslužna i trgovačka zanimanja (15,92 %) te zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji (10,9 %) (Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područni ured Virovitica, 2018).

Prema Državnom zavodu za statistiku registrirana stopa nezaposlenosti u 2017. u Virovitičko-podravskoj županiji iznosila je 28,8 % dok je na razini Republike Hrvatske bila 13,9 %. Ukupan broj zaposlenih u Županiji 2017. iznosio je 18.862, od čega je 13.880 (73,59 %) zaposleno kod pravnih osoba, 3.335 (17,68 %) je obrtnika i slobodnih zanimanja te 1.647 (8,73 %) individualnih poljoprivrednika (DZS, 2018).

U ožujku 2017. godine najviše zaposlenih bilo je u prerađivačkoj industriji (23,39 % ukupnih zaposlenika u obrtima i slobodnim djelatnostima te 26,11 % ukupnih zaposlenika kod pravnih osoba), trgovini na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala (17,12 % obrtnika i slobodnih djelatnosti, 11,48 % zaposlenih u pravnim osobama) te obrazovanju (13,1 % zaposlenih kod pravnih osoba) (DZS, 2017., DZS, 2018.). Prikaz broja zaposlenih prema područjima nalazi se u tablici 6.

U odnosu na 2012. i 2014. godinu došlo je do povećanja zaposlenosti u obrtima i slobodnim profesijama u prerađivačkoj industriji, informacijama i komunikacijama, financijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja, poslovanju nekretninama te stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima, dok su ostale djelatnosti bilježile pad broja zaposlenih. Kod pravnih osoba je došlo do porasta zaposlenih u odnosu na 2014. u gotovo svim djelatnostima – poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu, prerađivačkoj industriji, opskrbi električnom energijom, plinom, parom i klimatizaciji, opskrbi vodom; uklanjanju otpadnih voda, gospodarenju otpadom te djelatnostima sanacije okoliša, građevinarstvu, stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima, administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima, obrazovanju, djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te ostalim uslužnim djelatnostima. Osim ovih djelatnosti, u odnosu na 2012. došlo je do rasta zaposlenosti i u rudarstvu i vađenju, djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane te javnoj upravi i obrani; obveznom socijalnom osiguranju.

Tablica 6. Zaposlenost po NKD-u u ožujku 2017. godine

Djelatnost	Broj zaposlenih 2012.		Broj zaposlenih 2014.		Broj zaposlenih 2017.	
	Obrti i slobodne profesije	Pravne osobe	Obrti i slobodne profesije	Pravne osobe	Obrti i slobodne profesije	Pravne osobe
Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo	352	1228	355	1149	335	1180
Rudarstvo i vađenje	11	71	10	82	2	81
Prerađivačka industrija	528	3477	618	3192	780	3624
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	257	0	243	0	251
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0	248	4	262	1	283
Građevinarstvo	356	594	373	519	317	621
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	703	1792	653	1671	571	1593
Prijevoz i skladištenje	198	615	165	516	148	500
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	474	189	455	238	441	226
Informacije i komunikacije	25	72	20	103	29	73

Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	6	343	5	335	8	302
Poslovanje nekretninama	3	6	6	15	8	4
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	159	339	177	347	220	431
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	51	57	55	96	28	97
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	67	1329	49	1305	37	1277
Obrazovanje	0	1763	0	1782	5	1818
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	197	1199	192	1292	187	1281
Umjetnost, zabava i rekreacija	14	135	13	120	8	140
Ostale uslužne djelatnosti	208	90	227	76	204	98
Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	8	-	6	-	4	-
Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	0	-	0	-	0	-
Nerazvrstani prema djelatnostima	15	-	12	-	2	-

Izvor: DZS (2012.) Zaposleni u obrtima i djelatnostima slobodnih profesija u prvom tromjesečju 2012., DZS (2013.) Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31. ožujka 2012., DZS (2014.) Zaposleni u obrtima i djelatnostima slobodnih profesija u prvom tromjesečju 2014., DZS (2015.) Zaposleni

prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31. ožujka 2014., DZS (2017.) Zaposleni u obrtima i djelatnostima slobodnih profesija u prvom tromjesečju 2017., DZS (2018.) Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31. ožujka 2017. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

3.5.2. Karakteristike radne snage

Prema dobnoj skupini nezaposlenih krajem lipnja 2018. godine, najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih imaju osobe preko 50 godina starosti (35,2 %).

Krajem lipnja 2018. godine u Zavodu za zapošljavanje – Područnom uredu Virovitica bilo je evidentirano 2.709 nezaposlenih žena, s udjelom od 57,9 % naspram 1.971 nezaposlenih muškarca ili 42.1 %. Udio nezaposlenih žena, u usporedbi s prethodnim mjesecom, smanjio se za 6.1 posto ili 176 osoba, a u usporedbi s lipnjem prošle godine broj nezaposlenih žena smanjio se za 630 osoba odnosno za 18.9 postotnih bodova.

U strukturi evidentiranih nezaposlenih osoba prema razini zanimanja najveći udio u lipnju 2018. godine imaju osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja do 3 godine i školom za KV i VKV radnike, 1.839 ili 31.7 % i osobe sa završenom osnovnom školom (1.839 ili 28.2 %). Najmanja je nezaposlenost kod osoba sa završenim diplomskim studijem/fakultetom, akademijom (193 ili 3.3 %) te s dodiplomskim studijem/višom školom (254 ili 4.4 %) (Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područni ured Virovitica, 2018).

3.6. Potražnja za radnom snagom i zapošljavanjem

3.6.1. Potrebe lokalnih poslodavaca

Poslodavci naglašavaju da se problemi javljaju prilikom zapošljavanja nove radne snage: nedostatak radnika traženog zanimanja, nedostatak radnika sa traženim radnim iskustvom, nedostatak radnika sa traženim znanjem stranih jezika ili znanjem rada na računalu, nedostatak radnika s potrebnim socijalnim vještinama (komunikativnost, timski rad, spremnost na učenje i sl.), te nezainteresiranost i nemotiviranost radnika. To je bio problem i prije ekonomske krize, koja je poremetila i neka druga kretanja na tržištu rada.

Poslodavci traže prilagodljivu radnu snagu koja može uspješno pratiti sve promjene tehnike i tehnologije. Zaposlenici, s druge strane, traže sigurnost zaposlenja i redovite plaće. Poslodavci i zaposlenici trebaju postati partneri jer imaju zajednički interes i dugoročno gledano to je jedini pravi način za zadovoljavanje potreba kako poslodavaca tako i zaposlenika. Glavni nedostaci su ograničena praktična znanja i nedostatak radnog iskustva. Najveća važnost pri zapošljavanju pridaje se osobinama ličnosti (pouzdanost, motivacija za rad), a tek potom praktičnim znanjima.

3.6.2. Prijavljena slobodna radna mjesta

Tijekom prvih mjeseci 2018. godine HZZ-u, Područnom uredu Virovitica prijavljeno je ukupno 2.610 slobodnih radna mjesta od strane poslodavaca, dok je u 2017. taj broj iznosio 3.508 slobodnih radnih mjesta. Prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, najveći udio zaprimljenih prijava slobodnih radnih mjesta u 2018. godini bio je u prerađivačkoj industriji (29,96 %), djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (9,96 %) te obrazovanju (8,74 %). Prijave za radna mjesta prema NKD-u daje sljedeća tablica.

Tablica 7. Prijavljena slobodna radna mjesta prema područjima NKD-a u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini

Djelatnost (NKD 2007.)	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo	257	7,66 %	207	6,74 %	211	6,01 %	135	5,17 %
Rudarstvo i vađenje	1	0,03 %	0	0,00 %	3	0,09 %	0	0 %
Prerađivačka industrija	537	16,02 %	797	25,94 %	809	23,06 %	782	29,96 %
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	13	0,39 %	10	0,33 %	20	0,57 %	7	0,27 %
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	46	1,37 %	29	0,94 %	36	1,03 %	38	1,46 %
Građevinarstvo	95	2,83 %	128	4,17 %	210	5,99 %	138	5,29 %
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	167	4,98 %	253	8,24 %	284	8,10 %	212	8,12 %
Prijevoz i skladištenje	29	0,86 %	23	0,75 %	39	1,11 %	34	1,30 %
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	139	4,15 %	164	5,34 %	177	5,05 %	124	4,75 %
Informacije i komunikacije	58	1,73 %	64	2,08 %	72	2,05 %	28	1,07 %
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	11	0,33 %	23	0,75 %	14	0,40 %	13	0,50 %
Poslovanje nekretninama	1	0,03 %	1	0,03 %	0	0 %	1	0,04 %
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	95	2,83 %	79	2,57 %	106	3,02 %	59	2,26 %
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	4	0,12 %	20	0,65 %	36	1,03 %	41	1,57 %
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	854	25,47 %	451	14,68 %	559	15,94 %	437	16,74 %
Obrazovanje	418	12,47 %	390	12,70 %	374	10,66 %	228	8,74 %
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	473	14,11 %	366	11,91 %	445	12,69 %	260	9,96 %

Umjetnost, zabava i rekreacija	53	1,58 %	28	0,91 %	48	1,37 %	24	0,92 %
Ostale uslužne djelatnosti	97	2,89 %	39	1,27 %	60	1,71 %	41	1,57 %
Djelatnosti kućanstava kao poslodavca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	5	0,15 %	0	0 %	5	0,14 %	8	0,31 %
UKUPNO	3.353	100 %	3.072	100 %	3.508	100 %	2.610	100 %

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Virovitica

Zapošljavanje osoba s evidencije

Tijekom dvanaest mjeseci 2017. godine temeljem radnog odnosa zaposleno je ukupno 5.370 osoba, što u odnosu na 2016. godinu predstavlja smanjenje od 236 osoba ili 4,2 %. Od ukupno 5.370 zaposlenih osoba s evidencije zavoda, 5.046 osoba ili 93,97 % zaposleno je na određeno vrijeme, a 324 osobe ili 6,03 % zaposleno je na neodređeno vrijeme. Na sezonskim poslovima zaposlila se 951 osoba ili 17,7 % od ukupno zaposlenih, a zbog povećanog opsega posla zaposlilo se 1.019 osoba ili 18,98 %, što je prikazano u tablici. U prvih mjeseci 2018. godine zaposlene su 3.572 osobe s evidencije HZZ-a, što predstavlja 66,5 % ukupno zaposlenih u 2017.

Tablica 8. Zaposleni s evidencije s obzirom na karakter i vrstu posla u 2015., 2016., 2017. i 2018.

Opis	2015.	2016.	2017.	2018.
UKUPNO	5.946	5.606	5.370	3.572
NA ODREĐENO VRIJEME	5.694	5.344	5.046	3.357
Sezonski	1.013	944	951	728
Zamjena	25	26	24	22
Veći opseg posla	1.418	1.321	1.019	500
Ostalo	3.238	3.003	3.052	2.107
NA NEODREĐENO VRIJEME	252	262	324	215
Novi poslovi	8	5	6	7
Upraznjeni poslovi	15	14	12	12
Ostalo	229	243	306	196

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Virovitica

Prema djelatnostima u prvih mjeseci 2018. godine, najveći broj osoba zaposlio se u prerađivačkoj industriji (755 osoba ili 21,12 %), djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (721 osoba ili 20,17 %) i poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu (400 osoba ili 11,9 %).

Tablica 9. Zaposleni s evidencije prema NKD-u u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini

Djelatnost (NKD 2007.)	2015.		2016.		2017.		2018.	
	BROJ	%	BROJ	%	BROJ	%	BROJ	%
Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo	752	12,65 %	715	12,75 %	577	10,74 %	400	11,19 %

Rudarstvo i vađenje	5	0,08 %	6	0,11 %	0	0 %	4	0,11 %
Prerađivačka industrija	1.202	20,22 %	1.186	21,16 %	1.158	21,56 %	755	21,12 %
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	6	0,10 %	13	0,23 %	15	0,28 %	14	0,39 %
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	48	0,81 %	46	0,82 %	47	0,87 %	58	1,62 %
Građevinarstvo	486	8,17 %	482	8,60 %	345	6,42 %	228	6,38 %
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	638	10,73 %	616	10,99 %	545	10,15 %	364	10,18 %
Prijevoz i skladištenje	100	1,68 %	84	1,50 %	68	1,27 %	50	1,40 %
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.045	17,57 %	1.002	17,87 %	930	17,31 %	721	20,17 %
Informacije i komunikacije	32	0,54 %	30	0,54 %	26	0,48 %	16	0,45 %
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	30	0,50 %	21	0,37 %	27	0,50 %	11	0,31 %
Poslovanje nekretninama	16	0,27 %	10	0,18 %	11	0,20 %	8	0,22 %
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	128	2,15 %	147	2,62 %	164	3,05 %	72	2,01 %
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	382	6,42 %	400	7,14 %	346	6,44 %	179	5,01 %
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	503	8,46 %	323	5,76 %	500	9,31 %	346	9,68 %
Obrazovanje	194	3,26 %	211	3,76 %	248	4,62 %	96	2,69 %
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	223	3,75 %	184	3,28 %	230	4,28 %	177	4,95 %
Umjetnost, zabava i rekreacija	32	0,54 %	52	0,93 %	60	1,12 %	22	0,62 %
Ostale uslužne djelatnosti	101	1,70 %	73	1,30 %	55	1,02 %	43	1,20 %
Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	23	0,39 %	5	0,09 %	20	0,37 %	11	0,31 %
UKUPNO	5.946	100 %	5.606	100 %	5.372	100 %	3.575	100 %

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Virovitica Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

3.7. Politike zapošljavanja

3.7.1. Mjere aktivne politike zapošljavanja HZZ-a

Prema Nacionalnom akcijskom planu zapošljavanja svake godine Vlada Republike Hrvatske donosi Godišnji plan za poticanje zapošljavanja. Godišnji plan za poticanje zapošljavanja provode Hrvatski zavod za zapošljavanje i druge ovlaštene pravne osobe radi unapređenja zapošljavanja, razvijanja poduzetništva, poticanja prilagodljivosti poslodavaca i radnika uvjetima na tržištu rada, kontinuiranim osposobljavanjem, stjecanjem znanja i vještina, a i radi poticanja istih uvjeta pri zapošljavanju žena i muškaraca te drugih skupina kojima prijeti socijalna isključenost. Mjere aktivne politike unutar Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja, koje su usklađene s europskim strategijama u području poticanja zapošljavanja, usmjerene su prema sufinanciranju zapošljavanja nezaposlenih, sufinanciranju usavršavanja uz zapošljavanje radi zadržavanja radnog mjesta, financiranju obrazovanja nezaposlenih osoba za potrebe tržišta rada i stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa te sufinanciranju i financiranju zapošljavanja u programima javnih radova.

Pristupanjem Europskoj uniji Republika Hrvatska prihvatila je Garanciju za mlade, kao ključni element poboljšanja položaja mladih na tržištu rada i osiguranja njihove budućnosti te smanjenja rastućeg broja mladih nezaposlenih osoba.

Hrvatski zavod za zapošljavanje počeo je s provedbom Garancije za mlade 1. srpnja 2013. te je paket mjera za mlade „Mladi i kreativni“ dopunio s dodatnih 11 mjera prvenstveno usmjerenih na mlade do 29 godina. Mjere su usmjerene na podizanje kompetencija i pripremu mladih za zapošljavanje, a posebice na jačanje i uključivanje mladih u poduzetništvo i razvoj organizacija civilnog društva kao sve značajnijeg dionika na tržištu rada.

Sufinanciranjem zapošljavanja i obrazovanja te financiranjem obrazovanja u 2013. obuhvaćene su sljedeće skupine nezaposlenih i zaposlenih:

- mlade osobe bez radnog staža do 29 godina prijavljene u evidenciju nezaposlenih;
- nezaposlene osobe prijavljene u evidenciju nezaposlenih duže od 30 dana sa završenim preddiplomskim, diplomskim ili integriranim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem, odnosno preddiplomskim ili specijalističkim stručnim studijem;
- osobe sa srednjoškolskim obrazovanjem u obrtničkim zanimanjima u vezanom obrtu i zanimanja u kojima je obavljanje poslova uvjetovano članstvom u strukovnim udrugama osnovanim posebnim propisima, bez obzira da li je radno iskustvo ili polaganje stručnog ispita zakonom propisano, uz uvjet da nemaju više od 12 mjeseci staža u zvanju i bez ograničenja na ukupan staž osiguranja;
- dugotrajno nezaposlene osobe do 25 godina, uz uvjet prijave u evidenciju nezaposlenih najmanje 6 mjeseci te osobe iznad 25 godina, uz uvjet prijave u evidenciju nezaposlenih najmanje 12 mjeseci;
- nezaposlene osobe iznad 50 godina prijavljene u evidenciju najmanje 6 mjeseci i zaposlene osobe iznad 50 godina kojima prijeti gubitak radnog mjesta zbog godina života, razine obrazovanja, nedostatka stručnih znanja i vještina;
- osobe s invaliditetom;
- posebne skupine nezaposlenih: samohrani roditelji, mlade osobe koje su izašle iz sustava skrbi domova za djecu, žrtve obiteljskog nasilja, hrvatski branitelji, roditelji četvero i više malodobne

- djece, roditelji djece s posebnim potrebama, azilanti, liječeni ovisnici te druge skupine nezaposlenih kojima prijete socijalna isključenost i trajna nezaposlenost;
- osobe romske nacionalne manjine prijavljene u evidenciju nezaposlenih;
- zaposleni radnici kojima prijete gubitak radnog mjesta zbog promjene proizvodnog programa, uvođenja novih tehnologija i viših standarda.

3.8. Potrebe i karakteristike osjetljivih skupina na tržištu rada

Tijekom 2016. godine prosječno je mjesečno bilo evidentirano 4.447 nezaposlenih žena, s udjelom 54,6 % naspram 3.694 ili 45,4 % nezaposlenih muškaraca. Udio nezaposlenih žena povećao se za 1,2 postotna boda dok se udio nezaposlenih muškaraca isto toliko smanjio u usporedbi s prosjekom iz 2015. godine.

Mladi također spadaju u osjetljivu skupinu na tržištu rada. Prema dobnoj strukturi nezaposlenih u 2016. godini, najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih imaju osobe od 20-24 godine starosti (12,9 %), a 10,9 % nezaposlenih bili su u dobnoj grupi od 25-29 godina. Zajedničko mladima kao društvenoj skupini jesu stvarne i pripisane socijalne značajke koje određuju njihovu društvenu ulogu, što za posljedicu ima nedovoljnu integraciju mladih u ukupan društveni život te nepovoljniji društveni status u usporedbi sa starijima. Mladi se nalaze u specifičnom prijelaznom razdoblju za koje je karakterističan nesklad između psihofizičke i tzv. socijalne zrelosti: više nisu zaštićeni kao djeca, a još ne uživaju sve mogućnosti i pogodnosti dostupne odraslima. Takva ih situacija čini jednim od najranjivijih segmenata populacije, što zahtijeva poseban odnos društva prema njihovim interesima, problemima, potrebama i životnim perspektivama.

Osjetljiva skupina na tržištu rada su i Hrvatski branitelji kojih je tijekom 2016. godine prosječno mjesečno kao nezaposlene osobe bilo evidentirano 906, što je manje za 8 % ili 79 branitelja u odnosu na 2015. godinu. Najveći broj nezaposlenih branitelja ima završenu srednju stručnu spremu u trajanju od 3 godine i osnovnu školu.

Možemo spomenuti i potrebu za daljnjim ulaganjem u uključenje osoba s invaliditetom na radna mjesta koja mogu obavljati. Ne smije se dogoditi da, prema svojim mogućnostima, budu diskriminirani u odnosu na zdrave osobe. To će im pružiti zadovoljstvo da se same brinu za sebe, da upotpune svoju svakodnevnicu te se ne osjećaju zapostavljenima na marginama zajednice, pa tako i radno aktivnog dijela društva. Na području Područne službe Virovitica u 2016. godini bile su nezaposlene 94 osobe s invaliditetom što je za 30 osoba više u odnosu na 2015. Prema vrsti invalidnosti najviše je osoba s tjelesnim invaliditetom (33) i metalnom retardacijom (31).

Dugotrajna nezaposlenost isto tako dovodi do socijalne isključenosti. Dugotrajno nezaposlenih osoba tj. osoba koje su čekale na posao duže od godinu dana na kraju 2016. bilo je evidentirano 4.413 ili 54,2 % osoba. U odnosu na 2015. godinu smanjio se udio dugotrajno nezaposlenih osoba za 14,5 %. Dugotrajna nezaposlenost je više izražena unutar kategorije starijih radnika, jer stariji radnici raspolažu ograničenim znanjima i vještinama koje su često zastarjele; neki su bez ikakvog obrazovanja, a većina ih nema iskustva u traženju i nalaženju zaposlenja (Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područni ured Virovitica, 2017.).

3.9. Rodna ravnopravnost

Na tržištu rada Republike Hrvatske postoje mnoge nejednakosti između muškaraca i žena. Prosječna plaća žena u 2015. godini iznosila je 89,1 % plaće muškaraca. Također, žene su primale manju plaću u svakom sektoru osim u rudarstvu i vađenju te svakoj obrazovnoj kategoriji (DZS, 2017.). Rad koji obavljaju žene obično se smatra manje vrijednim, kako u javnom sektoru tako i u privatnom. Iz tradicionalne podjele poslova na ženske i muške, vidljivo je da žene uglavnom rade u djelatnostima koje se manje cijene i imaju niži status. Sve nam to govori da postoji uočljiva horizontalna i vertikalna spolna podjela tržišta rada. Ova podjela naročito se odnosi na djelatnosti zdravstva i socijalne skrbi (76,1 % zaposlenih su žene), na financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (76,1 % zaposlenih su žene) i na djelatnosti obrazovanja (75,2 % su žene).

Nedovoljna fleksibilnost organizacije rada predstavlja važno pitanje za tržište rada s točke gledišta spolne pripadnosti. Ova je činjenica evidentna kod obitelji s malom djecom ili obiteljima s uzdržavanim članovima obitelji – ova skupina pati od problema kako uskladiti poslovni i obiteljski život, a ne izgubiti stalni položaj na tržištu rada. Žene na rodiljnome dopustu također se smatraju osjetljivom skupinom budući da dugo ostaju kod kuće zbog dugotrajnog rodiljnoga dopusta i gube kontakt s tržištem rada (DZS, 2017., DZS, 2018.).

Žene u Virovitičko-podravskoj županiji jednako su obrazovane kao i muškarci, ali tek ih se nekolicina nalazi na vodećim položajima u vladinim tijelima ili državnim poduzećima. Žene su također nedovoljno zastupljene među poduzetnicima i samozaposlenim osobama, a previše zastupljene u poslovima niske razine u industriji, trgovini i administrativnim aktivnostima.

Kako bi se eliminirale prepreke za postizanje jednakosti spolova na tržištu rada, potrebno je primijeniti sustavni pristup i dosljednu provedbu načela svrstavanja oba spola u prvi plan na svim razinama. Jedan od načina uravnoteženja disproporcija spolova na tržištu rada je stavljanje naglaska na usklađivanje obiteljskog i poslovnog života.

4. Stanje i trendovi tržišta rada u Virovitičko-podravskoj županiji

4.1. Analiza stanja tržišta rada u Virovitičko-podravskoj županiji

Stanje na tržištu rada Virovitičko-podravške županije prikazano je analizom lokacijskog kvocijenta, izvozne zaposlenosti i multiplikatora zaposlenosti te *shift-share* analizu.

4.1.1. Lokacijski kvocijent

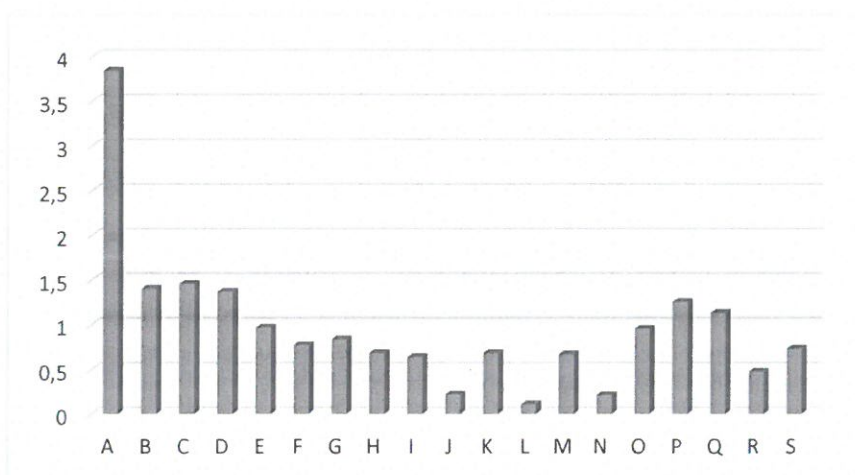
Lokacijski kvocijent pokazuje strukturu određenog sektora, odnosno proizvodi li određena djelatnost samo za lokalne potrebe kada on iznosi približno 1, je li neka djelatnost uvozna (ako je kvocijent manji od 1, odnosno manji od 0,75) ili izvozna (ako je LQ veći od 1, tj. 1,25).

Najviši lokacijski kvocijent u Virovitičko-podravskoj županiji u 2017. godini imali su poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (A) – 3,84 te prerađivačka industrija (C) – 1,46. Ostale izvozne djelatnosti

Virovitičko-podravške županije su rudarstvo i vađenje (B), opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (D) te obrazovanje (P).

Djelatnosti koje proizvode samo za lokalne potrebe su opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (E), građevinarstvo (F), trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (G) te javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje (O). Uvozne djelatnosti su sve ostale prema NKD-u: prijevoz i skladištenje (H), djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (I), informacije i komunikacije (J), financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (K), poslovanje nekretninama (L), stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (M), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (N), umjetnost, zabava i rekreacija (R) te ostale uslužne djelatnosti (S). Lokacijski kvocijenti u Virovitičko-podravskoj županiji prikazani su na slici 3.

Slika 3. Lokacijski kvocijent za Virovitičko-podravsku županiju u 2017. godini

Izvor: DZS (2017.) *Zaposleni u obrtima i djelatnostima slobodnih profesija u prvom tromjesečju 2017.*, DZS (2018.) *Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31. ožujka 2017.* Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

4.1.2. Izvozna zaposlenost i multiplikator zaposlenosti

Kao što je već spomenuto, lokacijski kvocijent veći od jedan pokazuje da djelatnost proizvodi više od lokalnih potreba, odnosno da je to izvozni sektor. Svaki izvozni sektor proizvodi dijelom za lokalne potrebe, a dijelom za izvoz, a pomoću lokacijskog kvocijenta računa se koliki je udio izvoza u ukupnoj proizvodnji. Udio izvoza koristi se u izračunu izvozne zaposlenosti, a omjer ukupne i izvozne zaposlenosti predstavlja prosječni multiplikator zaposlenosti koji pokazuje koliko zaposlenih u neizvoznom sektoru dolazi na jednog zaposlenika u izvoznom sektoru, jer razvijen izvozni sektor znači i veću potrebu za lokalnim sektorom koji proizvodi inpute za proizvodnju izvoznog sektora.

Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (A) kao djelatnosti s najvećim lokacijskim kvocijentom najviše i izvoze. U 2017. godini 73,97 % proizvodnje je izvezeno. Prerađivačka industrija (C) izvozi 31,4 % ukupne proizvodnje, a rudarstvo i vađenje 28,69 %. Upravo prerađivačka industrija ima najvišu izvoznu zaposlenost, za potrebu proizvodnje robe koja se izvozi potrebno je 1.383 od ukupno zaposlenih 4.404 radnika. Prosječni multiplikator zaposlenosti u Virovitičko-podravskoj županiji u 2017. godini iznosio je

5,48 što znači da na svakog zaposlenog u izveznoj djelatnosti dolazi više od 5 zaposlenih u nekoj od lokalnih djelatnosti. Lokacijski kvocijent, izvezna zaposlenost i multiplikator zaposlenosti prikazan je u tablici 10.

Tablica 10. Izvezna zaposlenost i prosječni multiplikator za Virovitičko-podravsku županiju u 2017. godini

SEKTOR	UKUPNA ZAPOSLENOST	LQ	% IZVOZA	IZVOZNA ZAPOSLENOST
A	1515	3,84206	73,9723	1121
B	83	1,402346	28,69092	24
C	4404	1,45764	31,39597	1383
D	251	1,369322	26,97114	68
E	284	0,966952	0	0
F	938	0,770276	0	0
G	2164	0,833311	0	0
H	648	0,682109	0	0
I	667	0,638754	0	0
J	102	0,219096	0	0
K	310	0,682725	0	0
L	12	0,109268	0	0
M	651	0,668245	0	0
N	125	0,210791	0	0
O	1314	0,952734	0	0
P	1823	1,255773	20,36777	371
Q	1468	1,133429	11,77217	173
R	148	0,473193	0	0
S	302	0,731476	0	0
UKUPNO	17209			3139
PROSJEČNI MULTIPLIKATOR = 17209/3139 = 5,48				

Izvor: DZS (2017.) Zaposleni u obrtima i djelatnostima slobodnih profesija u prvom tromjesečju 2017., DZS (2018.) Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31. ožujka 2017. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

Prema analizi lokacijskog kvocijenta i izvozne zaposlenosti, zaključuje se kako su na tržištu rada Virovitičko-podravske županije razvijene radno-intenzivne djelatnosti koje nemaju veliku dodanu vrijednost što je djelomično razlog zašto je upravo Virovitičko-podravska županija najmanje razvijena županija u Republici Hrvatskoj.

Promjene zaposlenosti moguće je analizirati i kroz *shift-share* analizu koja objašnjava rast odnosno promjenu zaposlenosti kroz tri komponente: nacionalnu, *mix* i regionalnu komponentu. Nacionalna komponenta prikazuje koliki se udio lokalnog rasta zaposlenosti može pripisati rastu nacionalne ekonomije. *Mix* komponenta procjenjuje koliko se radnih mjesta kreira u lokalnoj djelatnosti u odnosu na rast zaposlenosti na nacionalnoj razini u toj djelatnosti. Regionalna komponenta najvažnija je komponenta koja ukazuje na to koliko radnih mjesta kreira lokalna konkurentnost (Čavrak, 2012.).

U tablici 11 prikazana je *shift-share* analiza Virovitičko-podravske županije za 2012. i 2017. godinu. U prva 4 stupca prikazana je zaposlenost prema djelatnostima u Virovitičko-podravskoj županiji i u Hrvatskoj za navedene godine. U sljedećem stupcu prikazana je promjena u broju zaposlenih u županiji. Taj je stupac bitan za kontrolu, jer zbroj nacionalne, *mix* i regionalne komponente daje upravo tu promjenu u zaposlenosti. Ta provjera napravljena je u zadnjem stupcu i vidljivo je da su komponente točno izračunate. U ostala tri stupca prikazane su upravo tri komponente *shift-share* analize.

Sektori u kojima su *mix*- i regionalna komponenta pozitivne, što ukazuje na to da se rast zaposlenosti stvara rastom na lokalnoj i regionalnoj razini zahvaljujući upravo tim djelatnostima, su: opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (E) i stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (M).

Pozitivnu *mix* komponentu imaju djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (I), informacije i komunikacije (J), poslovanje nekretninama (L), obrazovanje (P), djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (Q), umjetnost, zabava i rekreacija (R) i ostale uslužne djelatnosti (S) što znači da je u ovim djelatnostima na području Virovitičko-podravske županije kreirano više radnih mjesta nego na nacionalnoj razini.

Pozitivnu regionalnu komponentu, koja pokazuje koliko radnih mjesta stvara lokalna konkurentnost imaju poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (A), rudarstvo i vađenje (B), prerađivačka industrija (C), opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (D), građevinarstvo (F) te javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje (O).

Slično kao i lokacijski kvocijent, *shift-share* analiza ukazuje na to kako se rast Virovitičko-podravske županije temelji na djelatnostima primarnog i sekundarnog sektora – poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu, rudarstvu i vađenju, prerađivačkom sektoru, opskrbi energijom, plinom, parom i klimatizaciji, građevinarstvu, odnosno radno-intenzivnim djelatnostima. Pozitivne regionalna i *mix* komponenta ukazuju na razvoj stručnih, znanstvenih i tehničkih znanosti što se može protumačiti kao početak tranzicije ka tercijarnom sektoru, međutim za razvoj županije potrebno je ulaganje u ostale uslužne djelatnosti koje imaju veću dodanu vrijednost.

Tablica 11. Shift-share analiza za Virovitičko-podravsku županiju za 2012. i 2017. godinu

SEKTOR	VPŽ, 2012.	HRVATSKA, 2012.	VPŽ, 2017.	HRVATSKA, 2017.	PROMJENA U VPŽ	NACIONALNA KOMPONENTA NS	MIX KOMPONENTA IM	LOKALNA KOMPONENTA RS	NS+IM+RS
A	1579	34384	1515	31173	-64	19,06457228	-166,5217908	83,45721847	-64
B	82	5828	83	4679	1	0,990053785	-17,15649167	17,16643789	1
C	4010	241674	4404	238851	394	48,41604487	-95,25695453	440,8409097	394
D	257	16574	251	14491	-6	3,102973449	-35,40241836	26,29944491	-6
E	248	22110	284	23219	36	2,99430901	9,444949245	23,56074175	36
F	925	102052	938	96269	13	11,16828965	-63,58543973	65,41715008	13
G	2498	213810	2164	205296	-334	30,16041898	-129,6317814	-234,5286376	-334
H	824	75717	648	75102	-176	9,948833161	-16,64164983	-169,3071833	-176
I	652	71677	667	82551	15	7,872134977	91,04171465	-83,91384963	15
J	96	34454	102	36804	6	1,159087359	5,388773557	-0,547860916	6
K	348	38273	310	35896	-38	4,201691675	-25,81473481	-16,38695686	-38
L	9	6478	12	8682	3	0,10866444	2,95339175	-0,06205619	3
M	505	68815	651	77015	146	6,097282459	54,0785513	85,82416624	146
N	116	38909	125	46880	9	1,400563892	22,36350098	-14,76406487	9
O	1375	115101	1314	109032	-61	16,60151165	-89,10196777	11,50045612	-61
P	1763	109127	1823	114764	60	21,28615639	69,78233262	-31,06848901	60

Q	1396	97126	1468	102391	72	16,85506201	58,81921677	-3,674278772	72
R	149	23209	148	24726	-1	1,799000171	7,940023484	-10,73902365	-1
S	293	28912	302	32639	9	3,537631209	34,23253343	-28,77016464	9
UKUPNO	17125	1344230	17209	1360460	84	206,7642814	0	-122,7642814	84

Izvor: DZS (2017.) Zaposleni u obrtima i djelatnostima slobodnih profesija u prvom tromjesečju 2017., DZS (2018.) Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31. ožujka 2017. Dostupno na: <https://www.dzs.hr>

4.2. Glavni trendovi na tržištu rada

Jedan od najvažnijih trendova na tržištu rada zacijelo je neusklađenost potreba tržišta rada i obrazovnog sustava, što je već dulje vrijeme negativan trend na koji se upozorava. Premda je reforma strukovnoga obrazovanja započela, čini se da rezultati nisu još vidljivi te je potrebno i daljnje ulaganje u usklađivanje ponuđenih srednjoškolskih programa sukladno potražnji poslodavaca.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u Virovitičko-podravskoj županiji u 2016. godini od strane poslodavaca prijavljena su 3.072 radna mjesta, od čega 797 (25,94 %) u prerađivačkoj industriji. Povećana potražnja za radnicima bila je i u djelatnostima javne uprave i obrane; obveznog socijalnog osiguranja (451 ili 14,68 %), obrazovanju (390 ili 12,69 %) te djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (366 ili 11,91 %). Samo 1 radnik tražio se u poslovanju nekretninama (Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područni ured Virovitica, 2017.).

Jedan od većih čimbenika nezapošljivosti je i izlazak mladih iz obrazovnog sustava bez ikakvih praktičnih znanja i vještina, što je posebno problem kod osoba koje završe samo gimnazijsko obrazovanje.

Također se osjeća nedostatak visokoobrazovnih institucija na području Virovitičko-podravške županije, koja nepružanjem adekvatnih znanja često gubi mlade obrazovane ljude koji ostaju tražiti posao u gradovima u kojima su studirali.

Prevelik broj «nepoželjnih» zanimanja samo gomila broj nezaposlenih, kojima su prekvalifikacija i dokvalifikacija jedina šansa za zapošljavanje.

Da bi se došlo do zaključaka vezanih za tržište rada veoma je važno uzeti u obzir cjelokupnu društveno-ekonomsku situaciju u Hrvatskoj uključujući lokalne osobitosti povezane s postojećim potencijalima i nedostacima.

Značajne neuravnoteženosti lokalnog tržišta rada rezultat su nedovoljno razvijenih aktivnih mjera/projekata na tržištu rada i nedostatak potrebnog sustava ranog upozorenja koji omogućava upravljanje lokalnom radnom snagom u situaciji tržišnog restrukturiranja. Stalnim praćenjem tržišta rada mogu se ispravno identificirati promjene te u skladu s tim planirati mjere i aktivnosti.

U situaciji kad u Hrvatskoj nema pravne obveze za prijavu slobodnih radnih mjesta, veoma je važno razvijati partnerski pristup između lokalnih institucija na tržištu rada, između javnog, privatnog i civilnog sektora kako bi se razmjenjivale informacije o poslodavcima, nezaposlenima i mladim ljudima koji po prvi puta ulaze na lokalno tržište rada. Svi oni mogu pozitivno doprinijeti poboljšanju situacije na lokalnom tržištu rada.

Zavod za zapošljavanje javna je ustanova koja prati sve promjene na tržištu rada. Bez suradnje s drugim ključnim dionicima (obrazovni sustav, poslodavci, HGK, HOK, sindikati) neće biti kvalitetnih pomaka. Zajedničkim naporima treba djelovati pri kreiranju mjera i aktivnosti u cilju daljnjeg rasta zapošljavanja i ispravljanja neuravnoteženosti na tržištu rada.

Stalni rast dugotrajne nezaposlenosti u Virovitičko-podravskoj županiji također je jedna od slabosti lokalnog tržišta rada. Problemi i potrebe tržišta rada u Virovitičko-podravskoj županiji prikazani su u tablici 12.

4.3. Problemi i potrebe vezano za razvoj ljudskih potencijala u Virovitičko - podravskoj županiji

Slijedom svega prethodno obrazloženog u analizi stanja, moguće je izdvojiti ključne probleme i potrebe u Virovitičko-podravskoj županiji koje je nužno uzeti u obzir prilikom daljnjih ulaganja u segment razvoja ljudskih potencijala u županiji u razdoblju do 2023. godine. Ključni problemi i potrebe izdvojeni su u sljedećoj tablici. Navedeni problemi poslužili su kao osnova za izradu SWOT analize, kao i za formuliranje narednog, strateškog dijela Strategije.

Tablica 12. Problemi i potrebe u segmentu razvoja ljudskih potencijala u Virovitičko-podravskoj županiji

Problemi	Potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • Visoka stopa nezaposlenosti - 28,8 % • Visok udio nezaposlenih mladih • Dugo vremensko razdoblje od izlaska iz škole do prvog zapošljavanja • Nedostatak financijskih resursa za razvoj ljudskih potencijala • Pad potražnje za radnom snagom • Slaba pokretljivost radne snage i kontinuirane migracije stanovništva • Mali broj novotvorenih radnih mjesta • Iseljavanje stanovništva • Neusklađenost potreba tržišta rada s obrazovnim sustavom • Nedostatak radnika traženog zanimanja, iskustva, znanja stranog jezika, rada na računalu • Nezainteresiranost i nemotiviranost radnika • Nedovoljna integracija mladih u ukupan društveni život i njihov nepovoljniji status u usporedbi sa starijima • Branitelji i invalidi kao osjetljive skupine na tržištu rada • Spolna neravnopravnost na tržištu rada • Oslanjanje na radno-intenzivne djelatnosti koje nemaju veliku dodanu vrijednost • Nedostatak visokoobrazovnih institucija na području Županije • Najniži indeks razvijenosti i najniži BDP <i>per capita</i> u RH • Negativan trend u zapošljavanju s evidencije HZZ-a 	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagodba obrazovanja potrebama tržišta rada • Razvoj malog i srednjeg poduzetništva • Veća informatička znanja, znanja stranih jezika i poduzetničke vještine • Dodatno učenje i usavršavanje te cjeloživotno obrazovanje • Tranzicija prema tercijarnim djelatnostima • Povratak mladih nakon studija • Uvažavanje stvarnih potreba na regionalnom tržištu rada • Potreba za investiranjem • Razvijanje partnerstva među poslodavcima i zaposlenicima • Primjena sustavnog pristupa i dosljedna provedba načela svrstavanja oba spola u prvi plan na svim razinama • Zapošljavanje invalida i branitelja • Veća zapošljivost dugotrajno nezaposlenih i ostalih nezaposlenih s evidencije HZZ-a • Razvoj djelatnosti koje bi vodile većem rastu BDP-a per capita koji se još uvijek nalazi ispod pretkrizne razine

5. SWOT ANALIZA

Cilj SWOT analize je identificirati unutarnje i vanjske čimbenike koji utječu na razvoj Županije. Unutarnji čimbenici su snage i slabosti, a vanjski prilike i prijetnje. Snage i slabosti mogu se promatrati kao statične činjenice, a prilike i prijetnje su dinamične pojave. SWOT analiza pruža jasniju sliku postojeće situacije, a ocrta unutarnje i vanjske odnose i utjecaje, koji mogu izazvati pozitivne ili negativne razvojne učinke.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">- visoka stopa iskoristivosti HZZ-ovih mjera za zapošljavanje- dostupnost programa visokog obrazovanja- dostupnost stipendija za srednje i visoko obrazovanje- mreža inkubatora- mnogo obradivih površina- prirodni resursi (šume, vode)- razvijena dravno-prerađivačka industrija- obrazovne ustanove uključene u EU projekte- kvalitetna baza projektnih ideja- dobra umreženost udruga- umrežavanje savjeta mladih	<ul style="list-style-type: none">- odlazak visokoobrazovanih stručnjaka (odljev stručnih kadrova radi atraktivnijih radnih mjesta)- visoka stopa nezaposlenosti (28,8 %)- smanjenje radno aktivnog stanovništva- nedostatak kvalitetne radne snage- niska razvijenost strukovnog obrazovanja (podcijenjenost)- neusklađenost ponude i potražnje u poslovima i obrazovanju- niska mobilnost stanovništva- slaba prometna povezanost javnog prijevoza- izražena demotiviranost i besperspektivnost kod mladih- velik broj socijalnih slučajeva- malo otvorenih novih radnih mjesta- visok udio nezaposlenih mladih- dugo vremensko razdoblje od izlaska iz škole do prvog zapošljavanja- nedostatak motiviranosti ljudi za zapošljavanje- nedostatak financijskih resursa za razvoj ljudskih potencijala- pad potražnje za radnom snagom- nedostatak radnika sa specifičnim znanjima i iskustvima- nezainteresiranost i nemotiviranost radnika- nedovoljna integracija mladih u ukupan društveni život

	<ul style="list-style-type: none"> - spolna neravnopravnost na tržištu rada - oslanjanje na radno-intenzivne djelatnosti koje nemaju veliku dodanu vrijednost - nedostatak visokoobrazovnih institucija na području Županije
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - novi modeli Javno-privatnog partnerstva (JPP-a) - povezivanje gospodarstva i obrazovnih ustanova - edukacija namijenjena mladima za IT područja i poduzetništvo - edukacija općenito – prekvalifikacije - nacionalni programi za poticanje zapošljavanja i gospodarske aktivnosti - mjere zapošljavanja osoba s posebnim potrebama - decentralizacija i deinstitucionalizacija socijalnih usluga i usluga zapošljavanja - veće korištenje e-poslovanja - značajnije uvođenje IT-a u škole - mjere aktivne politike zapošljavanja - treninzi i edukacije za samostalne poduzetničke aktivnosti - dostupnost strukturnih i investicijskih fondova EU-a za razvoj gospodarstva, obrazovanja, tržišta rada i socijalne inkluzije - fleksibilniji obrazovni sustav -kurikularna reforma, implementacija Hrvatskog kvalifikacijskog okvira - dostupnost programa EU mobilnosti za učenike, studente, profesore, stručno osoblje i poduzetnike 	<ul style="list-style-type: none"> - staro stanovništvo - neujednačen razvoj hrvatskih regija - učestale promjene zakona i zakonskih propisa - konkurencija iz EU-a sve izraženija - spora integracija novih tehnologija u školama - centralizirano donošenje odluka - depopulacija uslijed olakšane mobilnosti radne snage unutar/izvan EU-a - negativna demografska kretanja na razini države i EU-a

Glavne snage razvoja ljudskih potencijala u Virovitičko-podravskoj županiji predstavljaju iskorištavanje mjera za zapošljavanje i mogućnost visokog obrazovanja, kao i stipendije na razini županije te uključenost obrazovnih institucija u EU projekte. Te snage utječu na najveću slabost Virovitičko-podravske županije – odljev stručnih kadrova radi atraktivnijih radnih mjesta. Mreža inkubatora, prirodni resursi i mnogo obradivih površina pružaju mogućnosti zaposlenja i smanjenje visoke stope nezaposlenosti.

Dostupnost strukturnih i investicijskih fondova EU-a za razvoj gospodarstva, obrazovanja, tržišta rada i socijalne uključenosti, kao i kurikularna reforma, novi modeli financiranja poput javno-privatnog partnerstva, mogućnosti edukacija i prekvalifikacija predstavljaju glavne prilike za razvoj ljudskih potencijala koje bi mogle pozitivno utjecati na prijetnje i slabosti Županije. Najveće prijetnje odnose se na negativna demografska kretanja, kako u Županiji tako i u zemlji i Europskoj uniji te na depopulaciju uslijed olakšane mobilnosti unutar EU-a. Unatoč tome, jačanje snaga i iskorištavanje prilika smanjilo bi slabosti unutar Županije i vanjske prijetnje.

Razvojne prilike i potencijali – „iznutra”, tj. oni/one koje postoje UNUTAR županije

- mogućnost korištenja usluga osobnog asistenta i tumača znakovnog jezika u javnom prostoru
- prenamjena napuštenih industrijskih pogona
- razvoj drvne industrije
- sustavno praćenje potreba gospodarstva
- prepoznavanje strateških djelatnosti
- povezivanje gospodarstva i obrazovnih ustanova
- jačanje međusektorske suradnje
- bolje korištenje različitih oblika zapošljavanja (npr. fleksibilno radno vrijeme)
- reorganizacija strukovnog obrazovanja u skladu s potrebama tržišta
- jačanje svijesti u gospodarskom sektoru o važnosti društveno odgovornog poslovanja
- razvoj malog i srednjeg poduzetništva
- jačanje informatičkih znanja, znanja stranih jezika i poduzetničkih vještina
- dodatno učenje i usavršavanje te cjeloživotno obrazovanje
- poticanje povratka mladih nakon studija
- razvijanje partnerstva između poslodavaca i zaposlenika
- zapošljavanje osoba s invaliditetom i branitelja
- razvoj usluga i proizvoda više dodane vrijednosti u tradicionalnoj prerađivačkoj industriji
- uspostavljanje procesa i kriterija evaluacije provedbe projekata
- zapošljavanje osoba starijih od 50 godina (50+)

6. STRATEŠKI OKVIR

Strateški okvir ključni je dio dokumenta u kojem je sadržana vizija budućeg razvoja ljudskih potencijala za područje Virovitičko-podravske županije te strateški ciljevi, prioritet i mjere. Potreba za vizijom odražava promjenu pristupa u upravljanju i donošenju odluka koji će stimulirati promjene, a ostvarenje vizije omogućava se kroz postavljene strateške ciljeve, prioritete i mjera za njihovo ostvarenje .

6.1. Vizija

Potreba za vizijom odražava promjenu pristupa u upravljanju i donošenju odluka koji će stimulirati promjene obrasca ponašanja i poticanje suradnje oko usvajanja novih načina promišljanja i djelovanja. Vizija je odraz toga kako će ljudski potencijali izgledati dugoročno i kakvi će biti rezultati strategije. Vizija pruža smjer i inspiraciju za oblikovanje strateških ciljeva te ukazuje na smisao budućeg smjera u razvoju ljudskih potencijala.

VIZIJA

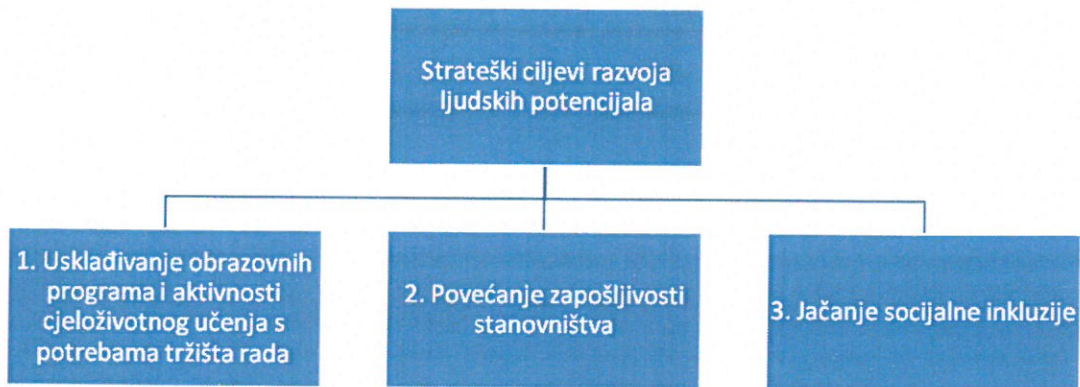
Županija konkurentnog gospodarstva, ljudi motiviranih za rad koji odgovaraju zahtjevima tržišta te zajedno pokreću pozitivne promjene u zajednici.

Ova vizija razvoja ljudskih potencijala za područje Virovitičko-podravske županije usmjerena je na razvoj gospodarstva iskorištavanjem svih komparativnih prednosti županije. Time bi se razvilo konkurentno gospodarstvo koje karakterizira visoka stopa zaposlenosti i obrazovana radna snaga. Stanovnici županije čije je gospodarstvo konkurentno bili bi motivirani za rad te postali pokretači daljnjeg napretka županije.

6.2. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

Visoka stopa nezaposlenosti najveća je slabost Virovitičko-podravske županije te je glavni uzrok iseljavanja stanovništva. Upravo zato su naponi usmjereni na zadržavanje postojećih radnih mjesta, stvaranje pozitivnog poslovnog okruženja, na nova znanja, sposobnosti i vještine koje tijekom budućeg razdoblja trebaju steći svi pojedinci. Slijedom navedene vizije, postavljena su tri strateška cilja prikazana u sljedećem shematskom prikazu.

Slika 4. Shematski prikaz strateških ciljeva

Sva tri strateška cilja omogućuju ostvarenje vizije jer će usklađivanje ponude i potražnje tržišta rada, kvalitetno obrazovan kadar te povećana zapošljivost voditi ostvarenju vizije konkurentne županije.

Prvi strateški cilj, **usklađivanje obrazovnih programa i aktivnosti cjeloživotnog učenja s potrebama tržišta rada**, temeljni je cilj društveno-ekonomskog razvoja županije. Usmjeren je ka boljoj suradnji između gospodarskoga i sektora obrazovanja, odnosno na usklađivanje ponude obrazovnog sektora s potražnjom gospodarskoga. Obrazovanje na svim razinama, a posebno srednjoškolsko i obrazovanje odraslih, treba biti dostupno svim pojedincima na području Virovitičko-podravske županije. Razvoj novih kurikuluma i modernizacija postojećih ključ je za osposobljavanje radnog kadra koji posjeduje upravo ona znanja i vještine potrebne gospodarstvu na lokalnoj i regionalnoj razini.

Drugi strateški cilj, **povećanje zapošljivosti stanovništva**, ističe važnost suradnje svih dionika na lokalnom tržištu rada uz uspostavljanje partnerskih odnosa kako bi se postigla veća zapošljivost, pogotovo ranjivih skupina na tržištu rada (mladi, žene, osobe s invaliditetom, dugotrajno nezaposleni, branitelji). Cilj je usmjeren na uspostavljanje održivog zapošljavanja i prilagodljivosti radne snage te podizanja stope aktivnosti radno sposobnog stanovništva. Partnerski pristup uz suradnju svih dionika jedini je način za postizanje pune funkcionalnosti i produktivnosti tržišta rada, što vodi razvitku konkurentnog gospodarstva.

Treći strateški cilj, **jačanje socijalne inkluzije**, odnosi se na pružanje jednakih mogućnosti i osnaživanje osjetljivih društvenih skupina što povećava njihove izgleda za aktivno i produktivno sudjelovanje u društvu. Osobe s posebnim potrebama, darovite osobe te osobe kojima prijete socijalno isključivanje mogu u velikoj mjeri pozitivno pridonijeti ekonomskom i društvenom okruženju zajednice u kojoj žive, ako im se omogući da razviju i u potpunosti koriste svoje potencijale. Na ovaj način socijalna inkluzija dodatno bi pridonijela demokratizaciji društva na području tržišta rada te omogućila bolje korištenje svih potencijala stanovništva koje živi na području Virovitičko-podravske županije.

Iz vizije i strateških ciljeva proizlaze prioritete, odnosno područja u kojima su potrebne znatne promjene. Prioriteti se uspostavljaju s ciljem fokusiranja aktivnosti i resursa te kreiranja javne težnje za promjenom, a predstavljaju najvažnija željena dostignuća ili područja promjene.

Prvi strateški cilj odnosi se na usklađivanje ponude obrazovnog sustava s potražnjom tržišta rada te su u okviru njega prepoznata **tri prioriteta**.

Kontinuirano praćenje potreba tržišta rada prvi je prioritet koji predstavlja temelj za usklađivanje obrazovnih programa i aktivnosti cjeloživotnog učenja s potrebama tržišta rada. Praćenje potreba tržišta rada vodi do prilagodbe obrazovnog sustava tim potrebama, što uklanja nesklad između ponude i potražnje na tržištu rada.

Drugi prioritet u okviru ovog strateškog cilja je **razvoj novih obrazovnih programa u skladu s potrebama tržišta rada**. Ovaj prioritet se nastavlja na prethodni te provedbom mjera dovodi do stvaranja odgovarajućeg radnog kadra koji posjeduje upravo znanja i vještine potrebne na tržištu rada Virovitičko-podravške županije.

Treći prioritet, **osnaživanje neformalnog učenja**, odnosi se na prepoznavanje znanja i vještina stečenih izvan formalnog sustava obrazovanja, putem e-učenja, radionica, tribina, konferencija, ali i na poticanje ciljanih skupina na sudjelovanje u neformalnim oblicima učenja i stjecanju novih znanja i interesa.

Drugi strateški cilj od velike je važnosti za Virovitičko-podravsku županiju budući da je njezina stopa nezaposlenosti među najvišima u Hrvatskoj. U okviru strateškog cilja **povećanja zapošljivosti stanovništva** ističu se **dva prioriteta**.

Stvaranje uvjeta za očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta prvi je prioritet koji se odnosi na stvaranje pozitivne gospodarske klime koja potiče poduzetnike na otvaranje novih radnih mjesta, ali i na dodatno obrazovanje zaposlenika. Ovaj se prioritet također odnosi i na poticanje samozapošljavanja.

Drugi prioritet, **zajedničko djelovanje javnog i privatnog sektora te civilnog društva u provedbi SRLJP** potiče suradnju i partnerstvo svih dionika unutar županije kako bi se ostvarila vizija o konkurentnom gospodarstvu.

Treći strateški cilj promovira **jednake mogućnosti i osnaživanje osjetljivih skupina** na tržištu rada. Ovaj cilj ima **dva prioriteta** od kojih se jedan odnosi na **poticanje jednakih mogućnosti za rad osoba u nepovoljnom položaju**. Ovim prioritetom želi se postići sudjelovanje osjetljivih skupina kako na tržištu rada tako i općenito u društvu, smanjenje marginalizacije osjetljivih skupina i korištenje svih ljudskih resursa na području županije.

Drugi prioritet vezan uz socijalnu inkluziju je **razvoj socijalnog poduzetništva**, odnosno poduzetništva koje nije primarno usmjereno na stvaranje profita nego na pomoć najsiriromašnijima i najpotlačenijima u društvu. Socijalno poduzetništvo je djelovanje poduzetnika koji prepoznaje društveni problem te na profesionalan, inovativan i održiv način pristupa sustavnim promjenama koje nadilaze nedostatke tržišta i koriste postojeće mogućnosti.

U nastavku slijedi objedinjena tablica sa strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama Strategije.

Tablica 13. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

STRATEŠKI CILJEVI	PRIORITETI	MJERE
1) Usklađivanje obrazovnih programa i aktivnosti cjeloživotnog učenja s potrebama tržišta rada	<p>1.1. Kontinuirano praćenje potreba tržišta rada</p> <p>1.2. Razvoj novih obrazovnih programa u skladu s potrebama tržišta rada</p> <p>1.3. Osnaživanje neformalnog učenja</p>	<p>1.1.1. Istraživanje potreba tržišta rada u suradnji s poslodavcima</p> <p>1.1.2. Jačanje osviještenosti građana o tržištu i prilikama</p> <p>1.1.3. Promicanje važnosti profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere</p> <p>1.2.1. Podrška razvoju centara kompetentnosti</p> <p>1.2.2. Suradnja s poduzetnicima u modernizaciji postojećih i razvoju novih obrazovnih programa</p> <p>1.2.3. Osiguranje uvjeta za održavanje praktične nastave</p> <p>1.2.4. Korištenje postojećih programa i modernizacija programa za obrazovanje odraslih (stručna osposobljavanja)</p> <p>1.3.1. Jačanje kapaciteta za neformalno učenje (e-učenje, mentorstva i sl.)</p> <p>1.3.2. Promocija i podrška organizaciji radionica, tribina, konferencija namijenjenih razmjeni znanja i iskustava</p>
2) Povećanje zapošljivosti stanovništva	<p>2.1. Stvaranje uvjeta za očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta</p> <p>2.2. Zajedničko djelovanje javnog i privatnog sektora te</p>	<p>2.1.1. Podrška poduzetnicima za zapošljavanje</p> <p>2.1.2. Podrška poduzetnicima prilikom ulaganja u poduzetničke vještine i upravljanje ljudskim potencijalima</p> <p>2.1.3. Podrška samozapošljavanju</p>

	civilnog društva u provedbi SRLJP-a	2.2.1. Jačanje lokalnog partnerstva za zapošljavanje Jačanje socijalnog dijaloga 2.2.2. Daljnje osnaživanje rada LPZ-ova i njihovo povezivanje na razini Hrvatske
3) Jačanje socijalne inkluzije	3.1. Poticanje jednakih mogućnosti za rad osoba u nepovoljnom položaju 3.2. Razvoj socijalnog poduzetništva	3.1.1. Poticanje poslovnog sektora za zapošljavanje osjetljivih skupina 3.1.2. Podrška zapošljavanju žena i osoba starijih od 50 godina 3.1.3. Podrška zapošljavanju mladih 3.2.1. Promocija i podrška razvoju društvenog/socijalnog poduzetništva 3.2.2. Podrška zapošljavanju kroz model društvenog/socijalnog poduzetništva

U nastavku slijedi opis svih mjera pomoću kojih je predviđena realizacija prioriteta i strateških ciljeva Strategije

Mjera 1.1.1.	Istraživanje potreba tržišta rada u suradnji s poslodavcima
Pokazatelj ostvarenja	Definirana i usvojena metodologija istraživanja potreba tržišta rada u Virovitičko-podravskoj županiji u suradnji s poslodavcima Provedeno istraživanje i pripremljene preporuke
Nositelj mjere	Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Virovitica u suradnji sa Županijskom komorom Virovitica – HGK-om, HOK-om i Virovitičko-podravskom županijom
Aktivnosti	Razvoj postupaka za redovitu i kontinuiranu provedbu analize potreba poslodavaca sukladno metodologiji Hrvatskog kvalifikacijskog okvira Provedeno pilot istraživanje i usvojena metodologija Redovita godišnja provedba istraživanja Predlaganje upisnih kvota i nastavnih programa strukovnih škola i visokoškolskog obrazovanja u VPŽ-u temeljem rezultata istraživanja

Mjera 1.1.2.	Jačanje osviještenosti građana o tržištu i prilikama
Pokazatelj ostvarenja	<p>Priprema i provedba promotivno – edukativnih aktivnosti za građane o prilikama na tržištu rada u VPŽ-u</p> <p>Poslodavci koji prezentiraju mogućnosti zapošljavanja i promoviraju svoje potrebe za zaposlenicima</p> <p>Građani koji sudjeluju u događanjima / posjećuju edukativne aktivnosti</p>
Nositelj mjere	Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Virovitica, Županijska komora Virovitica – HGK, HOK, Virovitičko-podravska županija, Vidra, Poduzetnici
Aktivnosti	<p>Osmišljavanje promotivnih aktivnosti o mogućnostima / potražnji za kadrovima na tržištu rada</p> <p>Animiranje dionika (poslodavaca, zaposlenika i potpornih institucija) za sudjelovanje u aktivnostima poticanja zapošljavanja</p> <p>Organiziranje i provedba promo - edukativnih aktivnosti</p> <p>Praćenje rezultata – porast razine znanja i razumijevanja građana o temama zapošljavanja (tržištu rada)</p>

Mjera 1.1.3.	Promicanje važnosti profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere
Pokazatelj ostvarenja	<p>Uspostavljen sustav savjetovanja edukatora u razvoju karijere na svim razinama od osnovne škole do visokog obrazovanja</p> <p>Pripremljeni su i provode se programi profesionalnog usmjeravanja u obrazovnim ustanovama</p> <p>Osposobljeni stručnjaci za profesionalno usmjeravanje</p> <p>Manje ranog napuštanja školovanja i prekidanja započetog obrazovanja te bolje snalaženje na tržištu rada</p>
Nositelji mjere	Obrazovne ustanove
Aktivnosti	<p>Razvoj programa profesionalnog usmjeravanja u obrazovnim ustanovama</p> <p>Razvoj izvannastavnih i nastavnih programa pripreme za tržište rada</p> <p>Razvoj centara za karijeru u suradnji s gospodarstvenicima</p> <p>Razvoj izvannastavnih i nastavnih programa pripreme za tržište rada na sveučilištima, visokoškolskim ustanovama i veleučilištima</p> <p>Osposobljavanje stručnjaka za profesionalno usmjeravanje</p>

Mjera 1.2.1.	Podrška razvoju centara kompetitivnosti
Pokazatelj ostvarenja	<p>Uspostavljena platforma za umrežavanje strukovnih škola koja se bavi usklađivanjem programa s potrebama tržišta rada</p> <p>Nastavnici upućeni u načine usklađivanja programa s potrebama tržišta rada</p> <p>Postojeći i novi predloženi programi za modernizaciju u srednjim školama u skladu s potrebama tržišta rada</p>
Nositelj mjere	Virovitičko-podravska županija i srednje strukovne škole u VPŽ-u
Aktivnosti	<p>Organizacija radionica za ravnatelje i nastavnike srednjih škola u VPŽ-u o potrebama tržišta rada</p> <p>Uspostava platforme za suradnju/umrežavanje strukovnih škola i mrežu programa temeljenih na kurikularnoj reformi i Hrvatskom kvalifikacijskom okviru</p> <p>Osigurana stručna pomoć u moderniziranju postojećih programa prema nalazima analize potreba tržišta rada</p> <p>Provedba novih/moderniziranih obrazovnih programa</p>

Mjera 1.2.2.	Suradnja s poduzetnicima u modernizaciji postojećih i razvoju novih obrazovnih programa
Pokazatelj ostvarenja	<p>Izvanastavne aktivnosti škola i ustanova u visokom obrazovanju pripremljene u suradnji s poslodavcima i razvojnim inkubatorima</p> <p>Učenici/studenti koji pohađaju izvanastavne obrazovne programe</p> <p>Vrijeme poslodavaca izdvojeno za podršku učenicima/studentima</p>
Nositelj mjere	VPŽ i poslodavci
Aktivnosti	<p>Izrada planova rada za izborne predmete i izvanastavne aktivnosti na obrazovnim ustanovama</p> <p>Pripremljen sadržaj, obveze poslodavaca i obveze mentora</p> <p>Uvođenje novih izbornih predmeta i izvanastavnih aktivnosti na obrazovnim ustanovama prema rezultatima analize potreba tržišta</p>

Mjera 1.2.3.	Osiguranje uvjeta za održavanje praktične nastave
Pokazatelj ostvarenja	Škole s osiguranim prostorom i opremom u skladu s pedagoškim standardima Nastavnici educirani o novim temama i suradnji s poslovnim sektorom kroz primjere dobre prakse iz zemlje i inozemstva Poslodavci uključenih u provedbu mjere Novi i poboljšani primjeri praktične nastave Škole uključene u mrežu koje zajednički koriste objekte i opremu
Nositelj mjere	VPŽ, obrazovne ustanove, poslodavci
Aktivnosti	Stvaranje platforme za umrežavanje škola i povezivanje škola i poslodavaca Provedba edukacije nastavnika i poslodavaca o suradnji u pripremi i provedbi praktične nastave Priprema partnerskih projekata škola i poslodavaca za nabavku potrebne opreme Izvođenje praktične nastave temeljene na mreži škola

Mjera 1.2.4.	Korištenje postojećih programa i modernizacija programa za obrazovanje odraslih
Pokazatelj ostvarenja	Novi/modernizirani verificirani programi obrazovanja odraslih Polaznici programa obrazovanja odraslih
Nositelj mjere	Ustanove za obrazovanje odraslih, VPŽ, Vidra, HZZ, HGK, HOK
Aktivnosti	Novi i/ili modernizirani programi obrazovanja odraslih za prekvalifikaciju, osposobljavanje i usavršavanje u skladu s potrebama tržišta rada Osmišljavanje programa potpora za polaznike obrazovnih programa i osiguranje provedbe programa obrazovanja odraslih Kontinuirano praćenje rezultata i unapređivanje obrazovnih programa prema potrebama tržišta rada

Mjera 1.3.1.	Jačanje kapaciteta za neformalno učenje (e-učenje, mentorstva i sl.)
Pokazatelj ostvarenja	Programi neformalnog učenja za nastavnike i poslodavce Polaznici programa neformalnog učenja

	Novi programi neformalnog učenja
Nositelj mjere	Ustanove za obrazovanje odraslih, VPŽ, Vidra, HZZ, HGK, HOK, Poslodavci
Aktivnosti	Vrednovanje neformalnog učenja na području VPŽ-a Kreiranje novih programa prema potrebama na tržištu rada Informiranje zainteresiranih o programima neformalnog učenja Razvoj novih programa e-učenja Razvoj novih modela mentorstva u poduzetništvu

Mjera 1.3.2.	Promocija i podrška organizaciji radionica, tribina, konferencija namijenjenih razvijanju znanja i iskustava
Pokazatelj ostvarenja	Kampanje za informiranje poslodavaca – radionice za podršku Obrazovanje nastavnika o novim modelima suradnje s poslodavcima Promotivna događanja - tribine i konferencije na temu zapošljavanja i novih metoda i modela obrazovanja Polaznici tribina, radionica, konferencija
Nositelj mjere	VPŽ, HZZ, Vidra, HGK, HOK
Aktivnosti	Analiza ciljnih skupina za promocijske aktivnosti i informiranje te planovi promocije i podrške Priprema promotivnih materijala Priprema i provedba informativnih događanja za zaposlenike Priprema i provedba informativnih događanja za poslodavce mogućnostima obrazovanja zaposlenih radnika Izveštavanje o ostvarenim postignućima

Mjera 2.1.1.	Podrška poduzetnicima za zapošljavanje
Pokazatelj ostvarenja	Poduzetnici koji sudjeluju u programima edukacija i mentorstva Korisnici sustava mentorstva od strane poduzetnika Promotivna događanja o mogućnostima podrške poduzetnicima za zapošljavanje Događanja - uspostavljanje kontakta među zainteresiranim skupinama

	Osigurani poslovni prostori za poduzetnike početnike
Nositelj mjere	VPŽ, HZZ, Područni ured Virovitica Vidra, HGK, HOK, inkubatori, poduzetnici, obrazovne ustanove
Aktivnosti	Pružanje edukacija i mentorstva za pokretanje poslovnih pothvata Provedba edukacije i mentorstva poduzetnicima u područjima strateškog planiranja, marketinga, upravljanja financijama i sl. Osiguravanje osnovnih prostornih uvjeta za poduzetnike početnike kroz <i>start-up</i> inkubatore, <i>co-working</i> prostore

Mjera 2.1.2.	Podrška poduzetnicima prilikom ulaganja u poduzetničke vještine i upravljanje ljudskim potencijalima
Pokazatelj ostvarenja	Broj provedenih analiza stanja i potreba pojedinih poslovnih subjekata Broj poduzetnika koji su sudjelovali u edukacijama i primili savjetodavnu podršku za unapređenje poslovnih procesa Stvorena platforma za povezivanje poslodavaca s organizacijama civilnog društva za zapošljavanje ranjivih skupina Broj poslodavaca koji su sudjelovali u radu platforme Broj pripadnika ranjivih skupina zaposlenih kroz suradnju temeljem platforme
Nositelj mjere	Vidra, VPŽ, HZZ - područni ured Virovitica, HGK, HOK, obrazovne ustanove
Aktivnosti	Priprema modela vrednovanja ljudskih potencijala na zahtjev poduzetnika Promocija vrijednosti ljudskih potencijala za razvoj poslovnih subjekata Priprema modela analize potražnje za ljudskim potencijalima Provedba edukacija i pružanje savjetodavne podrške za unapređenje procesa upravljanja ljudskim potencijalima - o planiranju potreba za zapošljavanjem, motiviranju i vođenju zaposlenika, selekciji i zapošljavanju odgovarajućih zaposlenika te stvaranju potrebnih zaposlenika Unapređenje menadžerskih i specijalističkih vještina zaposlenih kako bi mogli odgovarati zahtjevima i dinamici poslovanja Pronalaženje izvora financiranja za ulaganja u razvoj ljudskih potencijala

Mjera 2.1.3.	Podrška samozapošljavanju
Pokazatelji ostvarenja	Korištene potpore za sufinanciranje samozapošljavanja Osmišljene i provedene radionice i edukacije o mogućnostima samozapošljavanja Samozapošljavanjem stvorena nova radna mjesta
Nositelj aktivnosti	HGK, Hrvatski zavod za zapošljavanje, HOK, Poduzetnički centri, VIDRA JLS, VPŽ
Aktivnosti	Analiza mogućnosti i potreba za samozapošljavanjem u pojedinim gospodarskim granama u VPŽ-u Izrada programa edukacija i njihova provedba zainteresiranim skupinama Promoviranje aktualnih mjera i poticaja za potencijalne poduzetnike Osiguranje dostupnosti informacija o mogućnostima financiranja samozapošljavanja

Mjera 2.2.1.	Jačanje lokalnog partnerstva za zapošljavanje
Pokazatelj ostvarenja	Stalno zaposlene osobe u LPZ-u Aktivnosti LPZ-a na poticanju zapošljavanja Aktivnosti promocije rada LPZ-a
Nositelj mjere	Razvojna agencija VIDRA, VPŽ, HZZ, LPZ
Aktivnosti	Osigurati stručni kadar za rad LPZ-a u VPŽ-u Pripremiti program aktivnosti na poticanju zapošljavanja u VPŽ-u u skladu s potrebama tržišta rada Provoditi aktivnosti na poticanju zapošljavanja Kontinuirano komunicirati i promovirati rad LPZ-a putem internetske stranice i promotivnih materijala

Mjera 2.2.2.	Osnaživanje rada LPZ-a povezivanjem na razini Hrvatske
Pokazatelj ostvarenja	Formirana mreža suradnje Razmjena iskustava LPZ-a kroz redovite sastanke, koordinacije, edukacije Pripremljeni zajednički projekti Zajedničke aktivnosti na promociji LPZ-a na razini Hrvatske
Nositelj mjere	Razvojna agencija VIDRA, VPŽ, HZZ, LPZ
Aktivnosti	Analiza interesa za suradnju i područje zajedničkog djelovanja Priprema zajedničkih sastanaka za razmjenu iskustava i provedba zajedničkih edukacijskih radionica, treninga Priprema zajedničkih prijedloga mjera za poticanje zapošljavanja i njihovo zagovaranje na nacionalnoj razini Definiranje novih projektnih prijava i novih zajedničkih aktivnosti te njihova provedba

Mjera 3.1.1.	Poticanje poslovnog sektora za zapošljavanje osjetljivih skupina
Pokazatelj ostvarenja	Organizirani seminari i edukacije za poduzetnike o mogućnostima zapošljavanja osjetljivih skupina Kreiranje mogućnosti zapošljavanja osoba osjetljivih skupina Edukacije za pripadnike osjetljivih skupina o mogućnostima za zapošljavanje Zaposlene osobe, pripadnici osjetljivih skupina Potpore dodijeljene za zapošljavanje osjetljivih skupina
Nositelj mjere	VPŽ, HGK, HOK, HZZ- Područni ured Virovitica, VIDRA VPŽ-a, ostale potporne institucije, organizacije civilnog društva
Aktivnosti	Analiza stanja vezano za zapošljavanje osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada Priprema programa edukacija i promocija mogućnosti zapošljavanja za poslodavce i za osjetljive skupine Definiranje programa potpore zapošljavanju osjetljivih skupina Vrednovanje rezultata ostvarivanja programa zapošljavanja

Mjera 3.1.2.	Podrška zapošljavanju žena i osoba starijih od 50 godina
Pokazatelj ostvarenja	Provedene edukacije za žene i starije od 50 godina Žene koje su pronašle zaposlenje nakon održanih edukacija Osobe starije od 50 godina (muškarci i žene) koje su pronašle posao nakon navršenih 50 godina
Nositelj mjere	HZZ – Područni ured Virovitica, JLS, VPŽ, HGK, HOK, Vidra, poslodavci, organizacije civilnog društva
Aktivnosti	Razvoj programa cjeloživotnog učenja za povećanje konkurentnosti žena na tržištu rada Razvoj programa cjeloživotnog učenja za povećanje konkurentnosti osoba starijih od 50 godina na tržištu rada Razvoj i promocija mjera za usklađivanje poslovnih i obiteljskih obveza žena Promocija korištenja roditeljskog dopusta od strane očeva, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom Promocija fleksibilnih oblika rada (fleksibilno radno vrijeme, fleksibilno radno mjesto, fleksibilni ugovori o radu) Poticanje i potpora ženskom poduzetništvu Razvoj i provedba programa motiviranja i osnaživanja žena za uključenje na tržište rada Razvoj i provedba programa motiviranja i osnaživanja osoba starijih od 50 godina za uključenje na tržište rada

Mjera 3.1.3.	Podrška zapošljavanju mladih
Pokazatelj ostvarenja	Provedba programa stjecanja socijalnih i radnih kompetencija Razvijeni programi volontiranja za mlade koji pridonose podizanju razine njihove zapošljivosti Podignuta razina zapošljivosti mladih osoba
Nositelj mjere	Obrazovne institucije, HZZ Područni ured Virovitica, HGK, HOK, JLS, VPŽ, poslodavci, organizacije civilnog društva
Aktivnosti	Informiranje i savjetovanje mladih o njihovim mogućnostima na tržištu rada Poticanje projekata neformalne edukacije mladih za poduzetništvo i samozapošljavanje Povećanje konkurentnosti mladih na tržištu rada kroz razvoj novih kompetencija (edukacije) Promicanje uključivanja mladih osoba u volonterski rad i zapošljavanje u civilnom sektoru

	<p>Motivacija i osnaživanje mladih osoba za uključenje i ostanak na tržištu rada</p> <p>Osnivanje klubova za mlade</p> <p>Promoviranje i poticanje samozapošljavanja mladih</p> <p>Promoviranje važnosti nastavka osposobljavanja i obrazovanja mladih</p>
--	--

MJERA 3.2.1.	Promocija i podrška razvoju društvenog/socijalnog poduzetništva
Pokazatelji ostvarenja	<p>Aktivnosti promoviranja društvenog/socijalnog poduzetništva.</p> <p>Organizirani seminari o društvenom /socijalnom poduzetništvu</p> <p>Organizirane promocijske aktivnosti za javnost</p> <p>Pripremljeni i provedeni projekti u području društvenog/socijalnog poduzetništva</p> <p>Potpore dodijeljene za nastupe društvenih/socijalnih poduzetnika</p>
Nositelj mjere	VPŽ, HGK, HOK, Vidra, udruge civilnog društva, ostale potporne institucije
Aktivnosti	<p>Informiranje šire javnosti o mogućnostima socijalnog poduzetništva i njegovoj ulozi u društvu</p> <p>Promoviranje primjera dobre prakse</p> <p>Potpore projektima i aktivnostima kojima se promovira socijalno poduzetništvo</p> <p>Potpore za nastupe socijalnih poduzetnika</p>

MJERA 3.2.2.	Podrška zapošljavaju kroz model društvenog/socijalnog poduzetništva
Pokazatelji ostvarenja	<p>Pregled mogućnosti zapošljavanja po modelu društvenog/socijalnog poduzetništva</p> <p>Promocija i poticanje samozapošljavanja kroz model socijalnog poduzetništva</p> <p>Osigurani programi izravne financijske i ostale pomoći za društveno/socijalno poduzetništvo</p>
Nositelj mjere	VPŽ, HGK, HOK, Vidra, udruge civilnog društva, ostale potporne institucije, društveni/socijalni poduzetnici

Aktivnosti	Osmišljavanje projekata neformalne edukacije o društvenom/socijalnom poduzetništvu Promoviranje zapošljavanja kroz socijalno poduzetništvo Edukacije o zapošljavanju kroz socijalno poduzetništvo Edukacije o mogućim izvorima za financiranje zapošljavanja u društvenom/socijalnom poduzetništvu Povezivanje u mreže na nacionalnoj razini za jačanje zapošljavanja u socijalnom poduzetništvu Edukacije iz različitih područja
-------------------	--

6.3. Prijedlog strateških projekata za razdoblje 2019.-2023.

Temeljem ključnih utvrđenih problema i potreba na razini županije u području ljudskih potencijala te definiranog strateškog okvira za razdoblje do 2023. godine, predviđena je provedba slijedeća tri strateška projekta:

1. **Mjera 1.1.3.: Promicanje važnosti profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere**
 - a. Integracija profesionalnog usavršavanja u kurikulume osnovnih škola; Pilot centar za profesionalni razvoj i jačanje kompetencija učitelja za pomoć pri profesionalnom razvoju.
2. **Mjera 1.2.3.: Osiguranje uvjeta za održavanje praktične nastave**
 - a. Izrada platforme za povezivanje studenata i učenika srednjih (prvenstveno strukovnih) škola sa potencijalnim poslodavcima u svrhu razvoja i jačanja praktičnih znanja (s ciljem odrađivanja prakse ili zapošljavanja po završetku školovanja).
3. **Mjera 1.2.2. : Suradnja s poduzetnicima u modernizaciji postojećih i razvoju novih obrazovnih programa**
 - a. Uspostava centra izvrsnosti za STEM područje.

7. FINACIJSKI OKVIR PROVEDBE

Strategija razvoja ljudskih potencijala Virovitičko-podravske županije za razdoblje 2019.-2023. definira pravce djelovanja te procjenjuje potencijalne izvore financiranja provedbe zacrtanih prioriteta, odnosno mjera za ostvarenje vizije ovog strateškog dokumenta.

U svrhu djelotvorne i učinkovite realizacije predloženih mjera usmjerenih prema razvoju ljudskih potencijala u Virovitičko-podravskoj županiji potrebno je pripremiti i provoditi predložene projekte, tj. naznačene aktivnosti u okviru predloženih mjera koje se ocjenjuju strateški najznačajnijim u narednom kratkoročnom, ali i dugoročnijem razdoblju. Također, u pripremu i provedbu nužno je uključiti sve ključne dionike na lokalnoj i županijskoj razini.

Planirani iznos ulaganja za razdoblje 2019.-2023. ovisi o izdvojenim sredstvima za razvoj ljudskih potencijala iz raznih dostupnih izvora, a glavni bi izvori financiranja bili:

1. državni proračun i proračuni jedinica regionalne i lokalne samouprave

2. EU fondovi i ostala međunarodna sredstva

a. **Europski socijalni fond** je glavni financijski instrument EU-a koji osigurava sredstva za europske regije koje imaju visoku stopu nezaposlenosti. Neke od mjera navedenih u Strategiji, a koje se mogu financirati iz ESI fonda su:

- uključivanje žena, mladih i socijalno isključenih osoba na tržište rada kroz pružanje podrške, promocije zapošljavanja i provođenje aktivnih mjera;
- promicanje cjeloživotnog učenja, profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere te neformalnog učenja;
- podrška poduzetnicima za zapošljavanje, samozapošljavanje i jačanje međusobnog partnerstva;
- poticanje socijalne uključenosti koja se odnosi na osjetljive skupine, njihovo zapošljavanje, pružanje relevantne pomoći i usluga te borba protiv svakog vida diskriminacije;
- ostalo.

3. sredstva organizacija civilnog društva te privatnih donatora (uključujući i poduzetnike)

Nakon usvajanja Strategije i odabira projekata prema identificiranim prioritetima, moći će se izraditi detaljniji pregled sredstava potrebnih za provedbu mjera, odnosno akcijski plan provedbe Strategije za postizanje specifičnih ciljeva u području razvoja ljudskih potencijala navedenih u ovom dokumentu. Ovaj će se dokument po potrebi nadograđivati i ažurirati tijekom trajanja razdoblja na koje se odnosi.

8. INSTITUCIONALNI OKVIR PROVEDBE

Za učinkovitu i djelotvornu provedbu Strategije potrebno je definirati institucionalni okvir. Implementacija Strategije može biti više ili manje uspješna. Stoga je važna njezina neprekidna nadogradnja i fleksibilna provedba. Pri tome važnu ulogu imaju institucije jer bez njihove uspješne međusobne suradnje nije moguća ni uspješna provedba Strategije.

Provedba Strategije indirektno će se odnositi na djelokrug rada sljedećih pet Ministarstava:

- **Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta** - odgovorno za razvoj politika zapošljavanja te naknadne programe i planove, njihovu provedbu, praćenje i ocjenjivanje; razvoj strategije, programa i politika poticanja gospodarskog razvoja.
- **Ministarstvo znanosti i obrazovanja** - značajno s aspekta dijela Strategije koji se odnosi na strukovno obrazovanje i osposobljavanje.
- **Ministarstvo zdravstva** - nadležno za provedbu zdravstvenih programa i programa socijalne skrbi.

- **Ministarstvo poljoprivrede** – značajno s aspekta provedbe dijelova Strategije koji se odnose na razvoj ljudskih potencijala i povećavanje mogućnosti zapošljavanja u ruralnim područjima.
- **Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU** - nadležno za unaprjeđenje radnih i životnih uvjeta u svim dijelovima Hrvatske, a osobito u slabije razvijenim područjima.

Institucije ključne za uspješnu provedbu Strategije su one na županijskoj razini i to sljedeće:

- **Lokalno partnerstvo za zapošljavanje** najvažnije je tijelo koje sudjeluje u fazama izrade te u provedbi Strategije razvoja ljudskih potencijala.
- **Virovitičko-podravska županija**, koju čine četiri Upravna odjela, a za provedbu Strategije razvoja ljudskih potencijala poglavito su značajna sljedeća dva Upravna odjela: Upravni odjel za gospodarstvo, poljoprivredu i europske fondove te Upravni odjel za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu.
 - o Upravni odjel za gospodarstvo, poljoprivredu i europske fondove značajan je poglavito za provedbu mjera koje se odnose na drugi prioritet Strategije, tj. na povećanje zapošljivosti stanovništva
 - o Upravni odjel za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu značajan je s aspekta realizacije mjera koje su vezane za djelatnost obrazovanja, prvenstveno onih u okviru sljedeća dva prioriteta Strategije: Razvoja novih obrazovnih programa u skladu s potrebama tržišta rada te Osnaživanja neformalnog učenja
- **VIDRA – Razvojna agencija Virovitičko podravske županije** – Djelovanje i aktivnosti Razvojne agencije VIDRA usmjerene su na postizanje održivog povećanja životnog standarda za sve građane Virovitičko-podravske županije te uključivanje u pripremu i provedbu projekata od šireg značaja za cjelokupnu regiju Kontinentalne Hrvatske. Razvojna agencija VIDRA danas je u Virovitičko-podravskoj županiji prepoznata kao centralno mjesto za informiranje o bespovratnim sredstvima Europske unije i nacionalnim sredstvima financiranja. Njezini osnovni ciljevi usmjereni su na poticanje ruralnog i regionalnog razvoja Županije i šire regije te na povećanje konkurentnosti gospodarstva na području Županije. VIDRA je bila izuzetno značajna u fazi izrade Strategije te će imati značajnu ulogu prilikom pripreme i realizacije projekata predviđenih u okviru Strategije kao i prilikom praćenja njezine provedbe.
- Područni ured **Hrvatskog zavoda za zapošljavanje** u Virovitici vodeća je institucija na tržištu rada Županije, koja djeluje s ciljem objedinjenja cjelokupne ponude i potražnje na regionalnom tržištu tada. Osim toga, kroz svoje aktivnosti obavlja posredovanje kroz razvoj usluga visoke kvalitete prema potrebama klijenata, razvija vlastita znanja, vještine i sposobnosti te promiče partnerske odnose s ostalim dionicima na tržištu rada.

Niz drugih institucija značajan je s aspekta provedbe Strategije. Primjerice, poboljšanje gospodarskog okruženja jedan je od najvažnijih zadataka **županijskog odjela Hrvatske gospodarske komore**. Njegovi su ciljevi povećanje razmjene roba i usluga te poboljšanje svih oblika gospodarske suradnje s poslovnim subjektima kako u zemlji tako i u inozemstvu.

Županijski odjel **Hrvatske obrtničke komore** djeluje s ciljem stvaranja preduvjeta za razvoj trgovine i hrvatskog gospodarstva. Zato je Komora dragocjen partner u jačanju veza između obrtništva, obrazovnog sektora i radne snage.

Županijski odjel **Državnog zavoda za statistiku** podupire Strategiju kroz pružanje važnih podataka i analiza potrebnih za daljnje revizije, za aktivnosti praćenja i ocjenjivanja.

Organizacije civilnog društva značajni su i vrlo korisni sudionici u provedbi ove Strategije posebno jer se prvenstveno financiraju sredstvima privatnih donatora, a manje iz lokalnih izvora te imaju iskustvo u provedbi projekata.

Javne ustanove financirane iz državnog proračuna i proračuna lokalne uprave i samouprave imaju značajnu ulogu u privlačenju sredstava iz vanjskih izvora u županiju.

Organizacije poslodavaca i sindikati mogu doprinijeti provedbi glavnih mjera Strategije kroz informiranje, organiziranje strukovnih osposobljavanja, posredovanje pri zapošljavanju itd.

Privatni sektor je glavni pokretač ekonomskog boljitka, a time i stvaranja novih radnih mjesta. On bi trebao imati potporu javnog sektora kroz povećavanje konkurentnosti lokalnog gospodarstva, čime bi ono generiralo nova radna mjesta.

9. PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Kako bi se napredak provedbe Strategije razvoja ljudskih potencijala mogao pratiti, potrebno je uspostaviti sustav praćenja i vrednovanja. Podaci i informacije, rezultati nadzora i vrednovanja od presudne su važnosti za lokalne i regionalne vlasti vezano za prilagodbu aktivnosti unutar predloženih mjera (*de facto*, projekata). U tu svrhu potrebno je osigurati podatke o uspješnosti projekata, što znači da je potrebno raspolagati podacima koliko o tome koliko je svaki pojedinačni provedeni projekt pridonio ostvarenju definiranih ciljeva i prioriteta Strategije te okvir za vrednovanje kojim je moguće upravljati i procjenjivati dobivene podatke.

9.1. Logički okvir za vrednovanje

Okvir za vrednovanje temelji se na logici praćenja i realizacije Strategije razvoja ljudskih potencijala. Naziva se još i Logičkim okvirom za vrednovanje jer sadrži njezine ciljeve poput razloga i svrhe djelovanja, pretpostavke koje su potrebne da bi se ciljevi ostvarili te pokazatelje rezultata koji su posljedica provedbe određenog projekta.

Logički okvir za vrednovanje koristi četiri skupine pokazatelja:

- pokazatelji ulaza upućuju na iznos angažiranih financijskih sredstava i drugih resursa
- pokazatelji izlaza su izmjerene neposredne i konkretne posljedice iskorištenih sredstava
- pokazatelji rezultata mjere rezultate na razini korisnika
- pokazatelji učinka mjere posljedice rezultata, opće ciljeve

Vrednovanje ili evaluacija rezultata provedbe Strategije razvoja ljudskih potencijala treba biti neovisno i mora se planski obavljati. Evaluacija tijekom provedbe Strategije pokazat će je li ona dovela do očekivanih

rezultata ili ne te što je potrebno promijeniti kako bi se zacrtani strateški ciljevi ostvarili u predviđenom vremenskom razdoblju. Očekivani rezultati provedbe projekata moraju se unaprijed predvidjeti i biti egzaktni u najvećoj mogućoj mjeri. Pri tome mogu dobro poslužiti pokazatelji stanja iskazani u socioekonomskoj analizi (stopa nezaposlenosti, kvalifikacijska struktura nezaposlenih, broj trgovačkih društava, obrtnika, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, struktura poljoprivredne proizvodnje, financijski rezultati županijskog gospodarstva, broj zaposlenih, broj informatički opismenjenih, stopa rasta BDP-a po stanovniku i sl.). Navedeni i ostali podaci iskoristit će se za izradu sustava pokazatelja za svaki od prioriteta Strategije te stoga moraju biti pouzdani.

9.2. Strategija razvoja ljudskih potencijala Virovitičko-podravske županije za razdoblje 2019.-2023. u budućnosti

Strategija razvoja ljudskih potencijala Virovitičko-podravske županije za razdoblje 2019.-2023. ne smije se smatrati statičkim dokumentom. Lokalno partnerstvo za zapošljavanje treba kontinuirano pridonositi uspješnoj realizaciji Strategije, uvažavajući pritom stručno mišljenje interesnih skupina. Ovdje su nužne određene provjere i procjene svih okolnosti vezanih za provedbu Strategije te se u tu svrhu preporučuje godišnje praćenje napredovanja provedbe. Godišnja izvješća sadržavat će i podatke koji proizlaze iz utvrđenih pokazatelja. U tim bi izvješćima trebalo prvenstveno navesti sljedeće informacije: promjene u općim okolnostima koje bi mogle utjecati na provedbu Strategije, a posebno promjene nastale u glavnim društvenim i gospodarskim trendovima, nacionalnim ili sektorskim politikama (uključujući svakako i regionalnu politiku); napredak ostvaren tijekom provedbe Strategije s obzirom na njezine neposredne ciljeve, zajedno s kvantificiranim pokazateljima rezultata i utjecaja i sl.

Tijekom 2024. godine ili u razdoblju neposredno iza onoga na koje se Strategija odnosi, bilo bi korisno provesti *ex-post* vrednovanje Strategije tj. vrednovanje Strategije nakon razdoblja na koje se ona odnosi. Nalazi ovakvog vrednovanja bili bi višestruko korisni za nastavak provedbe Strategije u razdoblju nakon 2023. godine. Time bi se osigurao kontinuitet aktivnosti koje su nužne, kao i promjene određenih prioriteta i mjera sukladno promjenama u društvu i širem okruženju vezano za razvoj ljudskih potencijala. Vrednovanje nakon provedbe Strategije (*ex-post* evaluacija) izvanredan je alat koji nositeljima razvojne politike u županiji pruža mogućnost objektivno ocijeniti realizirano te po potrebi poduzmu korektivne mjere te predlože promjene u strateškom okviru Strategije. Vrednovanje tijekom provedbe strategije kao i vrednovanje nakon njezine provedbe, u tom su smislu jamstvo za djelotvoran i učinkovit nastavak politike razvoja ljudskih potencijala u županiji.

Popis tablica i slika

Tablica 1. Pregled vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera Strategije	7
Slika 1. Dobno-spolna piramida Virovitičko-podravške županije za 2016. godinu	9
Tablica 2. Migracije u 2016. godini	10
Slika 2. Struktura stanovništva Virovitičko-podravške županije prema razini obrazovanja	10
Tablica 3. Bruto društveni proizvod za RH te prema Nacionalnoj klasifikaciji prostornih jedinica za statistiku 2012. – 2. razina i županije u 2015. godini	15
Tablica 4. Pravne osobe prema aktivnosti i područjima NKD-a 2007. u Virovitičko-podravskoj županiji, stanje 31.12.2016.....	15
Tablica 5. Broj aktivnih obrtnika u 2016. i 2017. godini po komorskim Cehovima.....	16
Tablica 6. Zaposlenost po NKD-u u ožujku 2017. godine	18
Tablica 7. Prijavljena slobodna radna mjesta prema područjima NKD-a u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini	22
Tablica 8. Zaposleni s evidencije s obzirom na karakter i vrstu posla u 2015., 2016., 2017. i 2018.	23
Tablica 9. Zaposleni s evidencije prema NKD-u u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini.....	23
Slika 3. Lokacijski kvocijent za Virovitičko-podravsku županiju u 2017. godini	28
Tablica 10. Izvozna zaposlenost i prosječni multiplikator za Virovitičko-podravsku županiju u 2017. godini	29
Tablica 11. Shift-share analiza za Virovitičko-podravsku županiju za 2012. i 2017. godinu	31
Tablica 12. Problemi i potrebe u segmentu razvoja ljudskih potencijala u Virovitičko-podravskoj županiji	34
Slika 4. Shematski prikaz strateških ciljeva	39
Tablica 13. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere.....	41

